REDEMPTIO

A JÁSZ ÉS KUN TELEPÜLÉSEK HONISMERETI LAPJA

XXI. ÉVFOLYAM 4. SZÁM | Ára: 300 Ft | 2014. AUGUSZTUS

REDEMPTIO (latin szó, ejtsd: redempció) – visszavásárlás, megváltás, önmegváltás. A szó az 1745-ös jászkun redempcióra utal, amikor a jászok és a kunok példás összefogással, saját erejükből visszavásárolták régi kiváltságjogaikat. Mária Terézia magyar királynő 1745. május 6-án írta alá a jászok és a kunok redempcionális diplomáját.

A Vágó Pál történelmi menet részlete a XX. Jász Világtalálkozón *Fotó: Bognár Mária*

TARTALOM

Jászberény és Lajosmizse közös múlttal a közös jövő felé ..... 2–3. oldal
Köszönet a támogatásért! ..... 3. oldal
A Jászságból Lajosmizsére letelepedő családok névsora 4. oldal
Keressük együtt! ..... 4-5. oldal
„Azok a boldog békeidők..” ..... 6–7. oldal
Képes riport a Múzeumok és Galériák éjjel-nappal program eseményeiről Baráth Károly és Bugyi Gábor fotóival 8–9. oldal
XX. Jász Világtalálkozó Jászapátin ..... 10–11. oldal
Képes riport a XX. Jász Világtalálkozóról Bognár Mária és Bugyi Gábor fotóival ..... 12–13. oldal
Dr. Barna Gábor Jászságért Díjas ..... 14. oldal
Bolla János jászkapitány beszámolója a 2013-ban végzett munkáról ..... 14–15. oldal
Jászszentlászló 140 éves ..... 16. oldal
Tőgyel a Mátra ..... 16. oldal
Egy néprajzos naplójából 3. rész ..... 17. oldal
Őseink nyomában jártak ..... 18–19. oldal
Emlékezés a Nagy Háborúra ..... 19. oldal
Egy alattyáni emléktábla története ..... 20. oldal
Az érték – ha nem szenzáció ..... 21. oldal
A 2013–2014. évi megyei helytörténeti pályázat eredményei ..... 21. oldal
A X. jubileumi Jászkun Hármas Kerületi aratóverseny Kunhegyesen ..... 22–23. oldal
Hetven éve jelent meg Gyenge Péter: Andris – Egy parasztfiú regénye ..... 24. oldal

Jászberény és Lajosmizse közös múlttal a közös jövő felé

Az állattartás mindig fontos szerepet játszott a jász ember életében. Évszázadokon keresztül a jószágállomány nagysága volt a vagyon, a gazdagság fokmérője, de egyben a megélhetés alapvető forrását is jelentette. A Jászság földrajzi adottságai (lápos, mocsaras területek, kanyargó folyók, dús füvű árterek, hatalmas rétek) hosszú ideig inkább a legeltető állattartásnak, mintsem a földművelésnek kedveztek.

A 18. század elejétől azonban a földművelés lassú fejlődésnek indult, amely az 1745-ös redemptio-t követően mind nagyobb lendületet vett, és jelentősen átalakította a Jászság gazdálkodását. A gazdák a települések körüli mezőket feltörték és szántófölddé alakították. Ezzel a családok gazdálkodási színtere a települések körüli ólaskertekből a határ távolabbi részén felépített tanyákra tevődött át. A földművelés térhódításával egyre kevesebb legelőt tudtak felszabadítani a folyamatosan gyarapodó jószágállomány számára.

Mindemellett a népesség is jelentősen megszaporodott, hiszen a családokban nem volt ritka a 10–16 gyermek sem, amely következtében már kevésnek bizonyult a föld, a legelő, s a családok megélhetése bizonytalanná vált. A jász települések lakói közül sokan – a jobb boldogulás reményében – más vidékre költöztek. Az első jelentősebb szervezett kiköltözés még 1719-ben Jászapátiból történt Kunszentmártonba, de csakhamar követte a török időkben teljesen elnéptelenedett Kiskunság betelepítése is. A jászok még a redemptio előtt megalapították Kiskunfélegyházát, Kiskunmajsát és Kiskundorozsmát.

A további kitelepülések lehetőségét 1745-ben a redemptioban megváltott kiskunsági puszták biztosították. A török hódoltság alatt a Kiskunság településeinek zöme szinte teljesen elpusztult, s a nagykiterjedésű, dús füvű puszták sokáig kihasználatlanul hevertek. A kun telepítésű Mizse és Lajos falvak is erre a sorsra jutottak. A középkorban Mizse nevezetes kun székhely volt, és lakói évente 53 aranyat fizettek királyi adóba. Lajos településről csak a 15. század végétől kezdve vannak adataink, de ezt a falut is kunok lakták, és a kecskeméti székhez tartozott. 1548-ban még fennállott, de ezt követően már csak pusztaként szerepelt, bár régi templomának romjai még 1792-ben is álltak.

Néhány évig mindkét puszta a nagykőrösiek tulajdonában volt, de a 17. század végén már Jászberény bérelte, a redemptiokor pedig 6000 rhénes forintért végleg megváltotta, majd hamarosan használatba is vette őket.

A puszták Jászberény *kommunitásának* osztatlan birtokát képezték, amit megfelelő irányítással részben legelőként, részben pedig kaszálóként hasznosítottak. A Jászberénytől távol, mintegy 80 km-re fekvő Lajos és Mizse pusztákra főként a rideg jószágot hajtották le, a kezes és növendék jószágokat pedig a város határában tartották. A hatalmas ménesek, gulyák lehajtása a távoli pusztákra nem volt egyszerű feladat. A jószágok akarva, akaratlanul is óriási károkat tettek, ezért az útba eső települések lakói nem szívesen engedték átvonulni földjeiken, sőt évek múltával meg is tiltották áthaladásukat. Az állatokat átterelő út különösen Cegléd városát érintette érzékenyen, ahol a földművelés időközben egyre jobban teret hódított, ezért elsőként ők kezdték gátolni az áthajtásokat.

A távoli pusztákon szolgáló pásztorokat a Jászberényben szerződtetett pásztorral együtt, általában az év elején fogadták fel, s a bérük egy részét a közösből fizették, míg az egyes jószágok után megszabott bért (fűbér, szájbér) a tulajdonos adta. A fogadott pásztorok bérét pontosan meghatározták, és jegyzőkönyvben rögzítették.

A pásztorokat időközönként számba vették, és azt is leírták, hogyan néznek ki, ami a későbbiekben az azonosításukra szolgált, ha bármilyen vitás ügybe keveredtek a hatósággal. Az 1769. május 28-án történt összeíráskor Kontsek János Mizsén tartott *falkája* mellett Káposztás József volt a gulyás, aki *„vernyeges ábrázatú és hajú, középszerű állású, kb. 36 esztendős. Vagyon két bojtárja és egy lakosa. Az elsőbojtár Terenyi Mihály, szőke bajuszú és hajú, középszerű termetű, kb. 20 esztendős. Lakosa Nagy Mihály berényi fiú, barna hajú, bajusztalan, kb. 18 esztendős."*

Jászberény város gulyájára Kiss István számadó gulyás felügyelt, aki *„vernyeges hajú és bajuszú, alacsony termetű, kb. 32 esztendős. Két bojtárja [van]. Az első bojtár Baranyi István, félszemű, himlőhelyes, szőkés bajuszú, bodor hajú, kb. 22 esztendős, A második bojtár Magyar Mihály, himlőhelyes, gesztenye hajú, kb. 20 esztendős. Mindnyájan berényi fiak."*

A pusztán a felügyeleti teendőket az ún. *pusztagazda* végezte, aki többek között falkás marhák után fizetendő legelőbért, az ún. *szájbért* vagy *fűbért* is beszedte. A redemptusok a marháik után 7, az irredemptusok 12, a szolgák 24 garast fizettek legelőbér címén.

A legelők szűkössége miatt a jászberényi tanács szigorúan meghatározta, hogy a gazdák mennyi jószágot tarthatnak otthon, a többit viszont kötelességük volt a pusztára lehajtatni.

Az állatok (gulya, szilaj ménes, rideg marha, heverő és kocsis lovak) lehajtásának és ott tartózkodásának idejét ugyancsak a tanács határozta meg, és attól eltérni, vagy a rendelkezést be nem tartani csak szigorú büntetés terhe mellett lehetett. 1825. augusztus 13-án Jászberényben kidobolták, hogy *„A' Göböly a további rendelésig a' Pusztán marad."*

Lajos és Mizse pusztákon a berényiek csak az állataikat tartották, a pásztorok gondjaira bízva, a kinnlakás szigorúan tilos volt. Ennek ellenére a lakosok már a 18. század végén kezdtek a pusztára szivárogni és ott megtelepülni. 1825 körül még csak 4 háza és 50 lakosa volt

Mizsének, ami azt mutatja, hogy a jószágokat legeltető pásztorok ekkor még nem házakban, hanem a legelőkön felállított nádkunyhókban laktak. A tiltás ellenére azonban mégis sokan kiköltöztek a pusztára, amit a hatóság továbbra sem engedélyezett. 1833. szeptember 1-jén Jászberényben a következő rendelkezést hirdették ki: *„Értésére esett az Elöljáróságnak, hogy egynémelly birtokos Lakosok, kik eddég is gazdaság folytatása kedvéért a' tilalom ellenére a' pusztán Laktak, továbbá is ott lakóul meg maradni szándékoznak, sőtt mások itthon földeiket eladták, és azok helyett a' pusztán szerzettek, és akarnak szerezni ollyczéllal; hogy a' pusztára lakóul fognak le menni,; ugyan azért, jó előre meg hirdettetik Lakos Uraiméknak, hogy minden Lakos a' ez üdeig a' pusztán lakott a' jövő 1834-ik esztendei Április 1-só napjáig a' pusztáról haza a' városra költözködjön, és senki a' város lakosai közül lakóul a' pusztára le menni ne bátorkodjon, mert a' kik ezen szoros tilalmat által hágni merészlik keményen meg fognak büntettettni.*"

A tiltások és büntetések azonban mit sem értek, 1835 körül Mizsének már 85, Lajosnak pedig 160 lakosa volt. Ezt követően a két puszta nagyon gyorsan benépesült a tulajdonos, Berény népéből. Az 1850-es években már 302 házban 1573 lakójuk volt. A két puszta 29.277 k.h. területével a legnagyobb legelője volt a berényieknek. Az 1837. évi összeírásban a következőket írják róluk: *„Mizse 85 lakókkal, mely Nagy Kőrös mezővárosnak a szomszédságában fekszik és Jász-Berény városa birtokában vagyon. Ezen pusztában vagyon egy alkalmatos nyírfa erdő s ehhez nem messze Fertő nevezetű tó is, mely az marháknak itatására nézve igen egészséges. Ehhez ismét közel fekszik az [Jászberény] város vendégfogadója.*

Lajos az előbbeni pusztától kelet felé fekszik és szinte Jászberény városához tartozik. Lakók száma 160. Ezen pusztának jóminűségű földje vagyon és annál fogva egyrésze szántással is használtathatik. Vagyon tölgyfa erdeje is, amely Lajosi Tölgyesnek neveztetik, továbbá ezen pusztának két oldalain ugyan két alkalmatos vendégfogadók léteznek, melyeknek nagyobbika az Pestről Temesvárra vivő országútban fekszik és mindennel jól ellátva vagyon. Mellette pedig vagyon az Ketskemet és Örkény között lévő Posta Stáció."

Az összeírásban említett vendégfogadók bérlői 1845-ben a következő jászberényi lakosok voltak: a Mizsei csárda bérlője – Lőrincz Kristóf serfőző, a Lajosi kis kocsma és a Lajosi nagy vendégfogadó pedig Pray Leopold serfőző mester kezelésében működött.

A két puszta rendszeres betelepítését 1856-ban határozta el Jászberény. A község helyének 800 k.h. területet jelöltek ki, amelyet 120 darab 800 négyszögöles telkekre osztottak fel, és bocsátottak áruba, de a telkek után legeltetési jogot nem adtak, az továbbra is Jászberényé maradt.

1876-ban, amikor megszűntették a Jász-Kun Hármas Kerületet Lajos és Mizse puszta elszakadva az anyatelepüléstől Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyéhez került, később pedig Bács-Kiskun megye része lett. A lakosság növekedése következtében a két puszta 1877-ben önálló településsé vált Jász-Lajosmizse néven. A település nevét 1902-ben változtatták Lajosmizsére.

Lajosmizse népességének magva tehát jászberényi gyökerű, azért sokáig őrizték a jász hagyományokat: a gazdálkodási szokásokat és a pusztai élet hagyományait. A két település lakosságának kapcsolata a 20. század közepéig még élő volt. Ez a kötelék napjainkra – a generációk változásával – erősen meglazult, de a családi, rokoni és kulturális kapcsolatok még ma is összekötik a közös múlttal rendelkező Jászberényt és Lajosmizsét. Ezért is volt különösen nagy jelentőségű, amikor 2013. szeptember 13-án Jászberényben dr. Szabó Tamás és Basky András, a két település polgármestere testvérvárosi szándéknyilatkozatot írt alá a közös gyökerek megőrzése és a jövőbeni együttműködés reményében.

Hortiné dr. Bathó Edit,
a Jász Múzeum igazgatója

Köszönet a támogatásért!

Áprilisi számunkban felhívást tettünk közzé a Redemptio újság megmentésére, mivel a lap nyomdai megjelentetésének anyagi forrásai egymás után elapadtak. Legnagyobb örömünkre, kérésünk meghallgatásra talált, és számos segítséget kaptunk a nyomdai költségek fedezésére. Ezúton is köszönjük a jó szándékot, az önzetlen támogatást, amely révén sikerült biztosítani a honismereti lap 2014. évi, változatlan formában való, rendszeres megjelentetését.

A Redemptio lap fennmaradásához támogatást nyújtottak:

***Budapestről*:** Emberi Erőforrások Minisztériuma, NEA-E-14-0103 sz. pályázata, dr. Fazekas Sándor, Balahó Zoltán, Bencsik Sándorné, Dunai Árpád, Piffkó János, Sugárné Koncsek Aranka, Veliczky Józsefné

***Jászágóról*:** Mozsár Lászlóné, Dobos Gergely

Jászberényből: dr. Szabó Tamás, Ferencvári Csaba, Tóth József, Bathó Ernő, Kisnémeth Péter, Hasznos Rozália, Szentesi Lászlóné, Vidovich Lászlóné, Vidovich Kálmán, Karádi Andor, Mátics Béláné, Járomi Sándorné, Gergi-Bodor Margit, Suba Ágnes Beáta, Kalup Gyuláné, Mezei Józsefné, Pesti Lászlóné, Gömöri Árpád, Bartha László Attila, Jászkerület Nonprofit Kft., Jászsági Hagyományőrző Egylet, Berényi Színjátékos Társaság, Etna Zenekar

***Jászboldogházáról*:** Papp Izabella, Papp Ferenc, Kispálné Baranyi Aranka, Berkó-Fejes Györgyi

Fülöpszállásról: Varga Istvánné

Kocsérről: Kocséri Népkör

Kisújszállásról: Papi Lajos

Kunszentmártonból: Tóthné Gácsi Anna, Szent Anna Katolikus Óvoda

Mendéről: dr. Csermik Zoltánné

Nagykátáról: Káplár Béla, Puskásné Kispál Emília

Pilisről: Bató Géza

Szászberek: Községi Könyvtár és Művelődési Ház

Tiszabura: Recsky Klára ÁMK Könyvtára

Hortiné dr. Bathó Edit,
a Redemptio lap kiadója, és
felelős szerkesztője

A Jászságból Lajosmizsére letelepedő családok névsora

A név után a ® betű azt jelenti, hogy valamelyik jász településen redemptus volt.

Almásy®, Aszódi, Bába, Bagó, Balla®, Bán, Baranyi®, Barna®, Batsik, Bednari, Beke®, Belányi, Beleznay, Bende®, Béres®, Bimbó, Bitter, Blaskovits, Bognár®, Bohutzky, Borbély®, Bosnyák, Boros®, Borsodi, Bóta, Bozsik, Buga, Bujdosó, Bus, Czigány®, Csák®, Csató®, Cseri®, Csernus®, Csík, Csillár, Csillik®, Csordás®, Danis, Dancsa, Datkó, Dezmó, Dobos®, Dohányos, Dolák, Drevenka, Dudás®, Dudogh, Endrődy, Fábián®, Faragó, Farkas®, Fejes®, Fekete®, Forgó, Fóri, Fózer®, Földházi®, Fülöp, Fütyöli, Gajdácsi, Gáll®, Galgóczi, Gáspár®, Gazdag, Gergő, Góbor, Gomolyi®, Gulyás®, Gurdits, Gyetvai, Gyurmák, Hajagos, Hajzer, Hájos®, Halász, Halgat®, Hamar®, Hegedűs®, Hideg, Holbusz, Holéczi, Holló®, Homoki®, Hordós®, Horváth®, Hudra®, Jager, Jarnóczy, Járomi®, Jász®, Jobbágy, Jonga, Juhász®, Juróczky, Kalmár®, Kalocsai®, Kálózy, Kanyó, Karczel, Kardos, Kasuba, Kátai®, Kele®, Kenderes®, Kéri, Király®, Kiss®, Kisferenc®, Kisjó, Kisjuhász®, Kocsis®, Koháry®, Kókai, Kollár, Kovács®, Kozár, Kozma, Körmendi, Kövecses, Kövér, Krasnyánszky, Kucsera, Lábody, Laczi, Lajos®, Lakatos®, Langzi, Lantos®, László®, Lázár®, Lesi, Lőrincz®, Ludányi®, Lukáts®, Magyar®, Major®, Majoros, Martsik, Matejcsik, Mátyás, Matykó®, Ménkű, Mészáros®, Mihály®, Miklós, Miska, Misovics, Mizsei®, Molnár®, Monulek, Móra®, Muhoray®, Nagy®, Németh®, Olajos, Oláh®, Országh®, Ötvös®, Pál®, Palócz®, Pantza, Paták, Pázsik, Pekkel, Pentz, Pesti®, Petrányi, Pető®, Petri, Petrinkó, Pintér®, Pomázi, Putton®, Ragyás, Rapcsák, Révész, Ribb, Ripp, Rubos, Rusznyák, Safári, Sana (Zana)®, Sandik, Sándor®, Sápi®, Sárközi®, Simon®, Sinka®, Skultéti, Soós®, Sorbán, Staskó, Stefkó, Stumer, Surman, Svajer, Szabó®, Szakál, Szakmáry, Szalay, Száróczky, Szécsényi, Szeleczky, Szentkirályi, Szili, Szívós, Szórád®, Szőke®, Sztaskó, Szűcs®, Tagán, Tamási, Tarnay, Tarnóczy, Tasi, Táska®, Tengeri, Torma®, Tóth®, Török®, Tubák, Turai®, Ubornyák, Vámos, Varga®, Varjú, Vass®, Velkei®, Velszky, Zala, Zelenka, Zelenkás, Zubornyák, Zsolnai.

A fenti 234 családnévből 107 szerepel az 1745. évi jász redemptusok névsorában, közülük 84 (77,6%) a jászberényi, 8 a jászapáti, 5 a jászalsószentgyörgyi, 4 a jászárokszállási, 3 a jászladányi, 1–1 pedig a jászdózsai és a jászfényszarui névsorban található.

A későbbi években Lajosmizsére települtek közül még az alábbi családnevek szerepelnek a jász redemptus névsorokban :

Ádám, Árva, Baráth, Bató, Berente, Besenyi, Boda, Csorba, Dohándi, Durucz, Habencius, Káposztás, Koncsik, Ludányi, Makay, Máté, Meleg, Nyíri, Nyitrai, Pernyész, Rimóczy, Seres, Suba, Szaszkó, Szőrös, Takó, Tőzsér, Váczy, Versegi, Vidra, Vörös.

Ezen utóbbi 31 redemptus családnév közül 23 (77,4%) jászberényi, 4 jászapáti, 2 jászalsószentgyörgyi, 1 jászárokszállási és 1 jászladányi eredetű.

Tekintettel arra, hogy mindkét névsorban 77% felett van a jászberényi eredetű családnevek gyakorisága, igazoltnak látszik Fodor azon adata, hogy Lajosmizsére túlnyomóan a tulajdonos Berény népe telepedett át.

A berényi redemptus gazdacsaládok tagjai csak a rendszeres betelepítés során (1856 után) költöztek ki nagyobb számban Lajosmizsére.

Az anyakönyvezés megkezdésekor ott lakók egy része felfogadott pásztor volt. Ezek a földtulajdonos berényiek kitelepedése után részben elköltözhettek, vagy utódaik nem tartják magukat jász származásúnak, mert az általam vizsgáltak között több 1854–1858 évi családnévvel nem találkoztam.

Feltűnő a szlovák hangzású nevek jelentős részének hiánya. Pl.: Bohutzky, Bozsik, Dolák, Drevenka, Jurótzky, Kozár, Majercsik, Paták, Rapcsák, Staskó, Stefkó, Száróczky, Sztaskó, Velszky, Zelenka, Zelenkás, Zubornyák.

1745-ben Berény társadalmának 70%-a vált redemptussá, azonban a redemptusok sorában állni nem jelentette az illető család ősiségét a Jászságban, másrészt az irredemptus családok egy része lehetett ősibb lakosa a jász kerületnek, mint a redemptusok és csak akkori kedvezőtlen gazdasági helyzete miatt nem tudott földet váltani.

A redemptus és irredemptus származásúak egyaránt jász eredetűnek tartják magukat és Lajosmizse mai lakosságának is nagyobb részét alkotják. A termékenyebb részeken (Alsólajos, Mizse, Bene) ma is túlnyomóan a jász származásúak laknak, míg az erősen homokos részeken (pl.: a Közös dűlőben) az újabb bevándorlók vannak többségben, akik nem is tekintik magukat jászsági eredetűnek.

Henkey Gyula antropológus 1970–1971 végzett kutatási eredményét közreadta *Sólyom János.*

Keressük együtt!

Tényfeltáró kiállítás nyílt a Hamza Múzeumban

Lehel Mária festőnő életét, munkásságát boncolgató oknyomozó, tényfeltáró kamara-kiállítás nyílt július 10-én a Hamza Múzeumban. Az utazó festőnő, Lehel Mária Lappangó képek és rejtélyek című tárlaton olyan kordokumentumokkal szembesülhet a látogató, amelyek máig ismeretlenek voltak a művészettörténet számára.

Elveszett, vagy elveszettnek hitt képekről készült fényképek, átvilágított dokumentumok, egyedi fotók kaptak nyilvánosságot a Hamza Gyűjtemény és Jász Galéria azon időszakos kamara-kiállításán, amely a száztizenöt éve született Lehel Mária rejtett életét boncolgatja. A művésznőt ugyanis a legtöbben máig úgy emlegetik, mint könnyed, elegáns, nőies pasztellfestőt, aki volt annyira bátor és tehetséges, hogy az 1900-as évek elején,

Lehel Mária: Önarckép 1910.

alig 20 évesen kiállítson a polgárpukkasztó, erkölcstipró Nyolcakkal: a Párizsban iskolázott Berény Róbert, Czóbel Béla, Kernstok Károly, Márffy Ödön és más híresség társaságában. És bár az ifjú hölgy tudatosan csiszolta vele született adottságait, korán beküzdötte magát Budapest művészeti vérkeringésébe, az Andrássy úti Japán kávéház bohémjei és társadalom formálói közé, életművének csupán töredéke ismert számunkra. Legfőképpen talán azért alakult ez így, mert az avantgárd alkotók szántszándékkal nem a múzeumok részére dolgoztak, nem a halhatatlanságra törekedtek, hanem inkább a jelent akarták a lehető legintenzívebben megélni. Korlátozhatatlan szabadságvágyukból kifolyólag ugyanők határozottan szembefordultak mindazzal, ami intézményt, bürokráciát jelentett.

Lehel Mária: Pihenő
(Hamza Dezső Ákos tulajdonában volt)

Lehel Mária munkáinak egy része a háborúban semmisült meg, zöme azonban magántulajdonba került, ami azt jelenti, hogy a további sorsuk feltérképezése többirányú nyomozást igényel, valós és széleskörű művészettörténeti kutatási programot, amelyhez a Hamza Múzeum már talált is partnereket. Az érdeklődés különösképpen az 1910-es, 1920-as években született munkákra érvényes, ezek ugyanis mindenféle szempontból eltérnek a későbbiektől, arra mutatnak, hogy idővel Lehel Mária is veszített lendületéből, kifulladt. A stílusbeli eltérések vizsgálata persze teljesen más útra is terelheti a kutatót (nem kizárt, hogy Lehel Ferenc, az ambiciózus, nagyra vágyó és agilis férj irányába): ezért lenne fontos nagyobb figyelmet és energiát fordítani a Lehel-jelenségre, a festőnő életpályájára, amely művészeti hagyatékánál mindenképp izgalmasabb.

Mindezeken túlmenően Lehel Mária nevéhez olyan kiállítások és események is fűződnek, amelyekre egyelőre csak a Hamza Múzeum gyűjteményeiben találtunk utalásokat. Ezek közé tartozik annak a tizenkilenc magyar festőnek a tárlata, amelyet állítólag a célravezető üzleti vénával megáldott, feltörekvő és ügyesen helyezkedő Lehel Ferenc rendezett 1938-ban Olaszországban, nem is akárkiknek, hanem a kor legnagyobbjainak (az elkészült meghívó szerint Aba-Novák, Berény Róbert, Bernáth Aurél, Csók, Czóbel, Diener-Dénes, Fényes Adolf, Glatz Oszkár, Herman Lipót, Iványi-Grünwald, Kmetty, Márffy, Vaszary képei is szerepeltek a sejtések tömkelegét előhívó bemutatón).

Árpád Margit, Hamza Lehel Mária,
Bajor Gizi, Lehel Mária
a Fészek Klubban 1944-ben

Az október 10-ig megtekinthető képanyag az említett kérdésekre igyekszik lehetséges és elfogadható tudományos válaszokat megfogalmazni, esetleg segítséget kapni a korántsem lezárt feltáró munkához a nagyérdeműtől, szemtanúktól, műkereskedőktől. A látogató tehát nem példásan megtisztított, kicsinosított festményekkel szembesül ezúttal a jászberényi kismúzeumban, hanem fegyelmezett nyomozati anyaggal.

A megnyitón a Magyar Örökség-díjas nagyváradi Kiss Stúdió Színház két alapítója, működtetője, a nagyszerű Kiss Török Ildikó és Varga Vilmos adott elő egy évek óta sikerrel játszott pódiumjátékot.

Gurzó K. Enikő
művészettörténész

„Azok a boldog békeidők...”

Emlékképek az 1867 és 1914 közötti évekből

Múzeumok, Galériák éjjel-nappal Jászberényben

Ezzel a címmel rendezett nagyszabású programra várták az érdeklődő vendégeket 2014. június 14-én Jászberény muzeális intézményei. Az ország szerte nagy sikerrel zajló Múzeumok Éjszakája programban a Jász Múzeum és a Hamza Gyűjtemény – Jász Galéria már évek óta részt vesz. Ez alkalommal azonban valami újfajta ötlettel állt elő a két intézmény, akikhez csatlakozott az elmúlt évben megnyílott, magántulajdonban lévő Szikra Galéria is. Az intézmények igazgatói úgy gondolták, hogy összefognak, és együtt kínálnak programot a Múzeumok Éjszakájára. Mivel az éjszaka időtartama véges, így gondoltak egy merészet, és egész napos programot állítottak össze, mondván, minden évben legyen egy teljes nap a jászberényi múzeumoké. Nem titkolt céljuk, hogy ebből szeretnének hagyományt teremteni. Tehát az adott napon nemcsak éjszaka, de már nappal is érdekes programokat kínálnak a hozzájuk érkezőknek, akik végigjárva a három intézményt, éjfélkor vesznek búcsút a rendezőktől. De hát a puding próbája az evés! S erre az első próbára június 14-én került sor Jászberényben.

A nap valamennyi programja a *Boldog békeidők*et idézte fel muzsikában, táncban, prózában, gasztronómiában. A rendezvény 10 órakor a Szikra Galéria kertjében a három intézményigazgató (Bathó Edit, Szikra István, Farkas Edit) köszöntőjével és a Palotásy János Zeneiskola Fúvós Zenekara századfordulós térzenéjével kezdődött. Ezután *Rudnay Gyula a 20. század elején* címmel a Szikra Galéria új szerzeményeit mutatta be a tulajdonos, Szikra István, majd Oszvald Nándor jászberényi ötvösművész csodálatos alkotásaiban gyönyörködhettek a látogatók az *Ősi jászok kincseitől a szikrázó maketekig* címet viselő tárlaton. Az intézmény által meghirdetett képzőművészeti pályázat eredményhirdetését követően a Galéria éttermében került sor egy Monarchia korabeli ebédre, amelynek elfogyasztásához élő zene is dukált.

Dr. Szabó Tamás Jászberény polgármestere és Szikra István, a Galéria tulajdonosa a képzőművészeti pályázat eredményhirdetésén Fotó: Fülöp Béláné

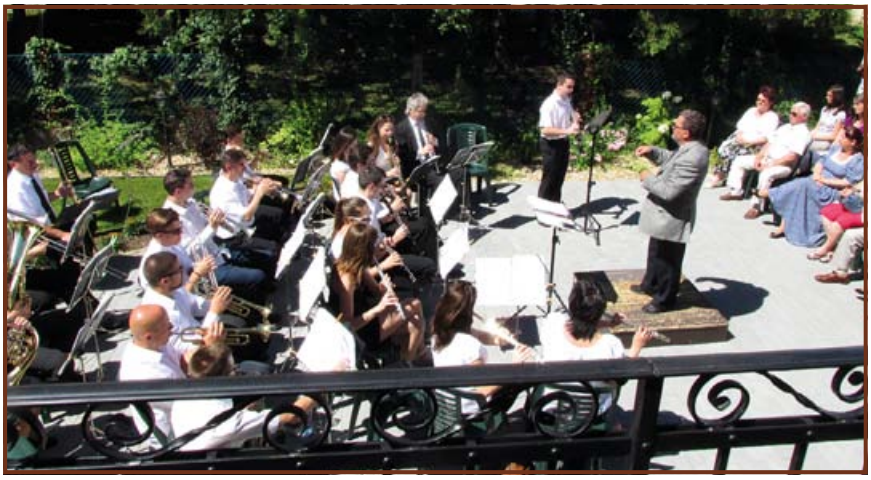

Térzene a Szikra Galéria kertjében ***Fotó: Szikra István***

Oszvald Nándor ötvösművész a kiállításról mesél ***Fotó: Szikra István***

Divatbemutató a Hamza Múzeumban Fotó: Hortobágyi István

A vendégeket hintók szállították át a város másik végében álló Hamza Múzeumhoz, ahol ugyancsak szíves fogadtatás és látványos műsor várta az érkezőket. Hogyan nézhetett ki Jászberény a 19. század végén 20. század elején? – erre a kérdésre kaphattunk választ a *Jászberény anno…* címet viselő régi képeslapokból készült vetítésen, majd a *Női divat a 20. század elején és napjainkban* címmel divatbemutatóra került sor, amelyen a 20. század elején tervezett ruhák mellett a mai divatirányzatokból is láthattunk ízelítőt.

A boszorkány és a lányka
Fotó: Bugyi Gábor

A kitartó közönség gyalog sétált át a Jász Múzeumba, ahol elsőként a gyerekeknek kínáltak programot. A Kelepelő Bábcsoport *A kiskakas gyémánt félkrajcárja* című bábjátékot, a Regélő Színjátszó Kör pedig a *Mi van a ládikóban?* című mesejátékot adta elő az apróságok nagy örömére. Akik pedig időközben megszomjaztak vagy megéheztek a múzeum belső kertjében csillapíthatták szomjukat, de éhségüket is enyhíthették az alattyáni Tukacs testvérek finom kenyérlángosaival, valamint a Pipacs Vendéglő által kínált étkekkel.

A furfangos kiskakas
Fotó: Bugyi Gábor

Ezután a 20. század elejének egyik divattánca, a swing jelent meg a színpadon Fehér Csaba és Molnár Szabina, a Lehel-Melody TSE táncosainak előadásában.

120 éve alapították Jászberényben a Lehel Szállót és Kávéházat. Ennek a nagy múltú, de ma már sajnos nem működő szórakozóhelynek állított emléket a Jászsági Hagyományőrző Egylet és a Berényi Színjátékos Társaság a *Zacc – Jelenetek egy békebeli kávéház életéből* című másfél órás zenés darabbal. Az egész napos programot a Budapest Ragtime Band nagy sikerű műsora zárta, de a múzeumkertben kedélyesen kvaterkázó közönség csak hajnalban vett búcsút a „háziaktól."

A három igazgató: Farkas Edit, Szikra István és Bathó Edit Fotó: Bugyi Gábor

Egy rokokó ruha a kifutón Fotó: Hortobágyi István

Indul a menet a Szikra Galériából a Hamza Múzeumba Fotó: Szikra István

Így zajlott hát a jászberényi múzeumok és galériák első egész napos múzeumi programja Jászberényben, s elmondhatjuk, hogy kitűnő ötletnek bizonyult a három intézmény összefogása, hiszen törekvésüket hatalmas siker koronázta.

Természetesen voltak, akik csak egy-egy múzeum programján vettek részt, de sokan voltak olyanok is, akik engedtek a sok kiváló program csábításának, és az egész napjukat a jászberényi múzeumoknak szentelték.

Iris

Képes riport a Múzeumok és Galériák éjjel-nappal program eseményeiről Baráth Károly és Bugyi Gábor fotóival

Részlet a Kelepelő Bábcsoport bábjátékából

Szőlősi Gabriella, az est műsorközlője

Mi van a ládikóban? A Regélő Színjátszó Kör mesejátéka

Stefike, a híres színésznő

A Budapest Ragtime Band

A színigazgató és a szerepre vágyó cselédlány

Miska főpincér és Vica asszony

Szomorházy, a helyi lap szerkesztője

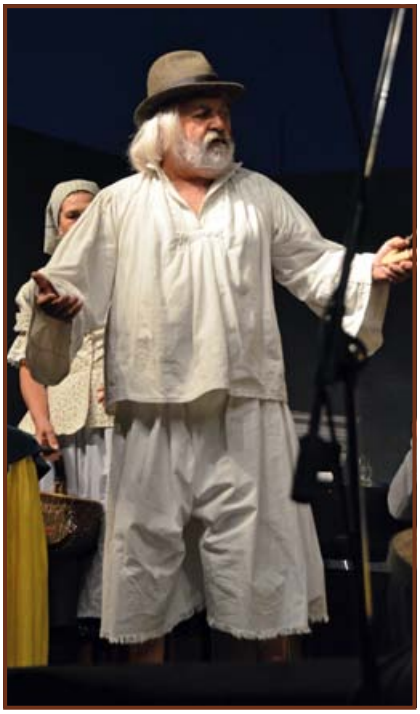

Egy parasztgazda a kávéházban

Balogh úr, a zongorista és a kézilányok

Versegi Károly kávéház tulajdonos és felesége, Róza asszony

Stux Izidor és a hölgyek

XX. Jász Világtalálkozó Jászapátin

A jász összetartozást megtestesítő és megerősítő XX. Jász Világtalálkozónak ez évben Jászapáti adott otthont július 11-13. között. A rangos rendezvényt vendégként megtisztelte jelenlétével *Kövér László*, az Országgyűlés Elnöke, *Kovács Sándor*, a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Közgyűlés elnöke, valamint dr. *Kállai Mária* kormánymegbízott asszony.

Kovács Sándor, a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Közgyűlés elnöke Fotó: Bugyi Gábor

A házigazdák nem bízták a rendezvény sikerét az időjárás kegyeire, ezért valóságos csarnokot állítottak fel a gimnázium udvarán. Előrelátásuknak köszönhetően az eső csak kellemetlenkedni tudott, de a tervezett programok a hagyományos felvonulás kivételével zavartalanul zajlottak.

A hagyománytisztelő jászok nagy találkozója számtalan állandó elemen túl évről-évre újabbakkal bővül, hiszen minden település igyekszik azt egyedi ötlettel gazdagítani. Jászapáti ezúttal mintegy előrendezvényként tudományos konferenciát szervezett *„Jászok a magyar hazában”* címmel. Házigazdaként *dr. Horváth László Csaba* történész, a szolnoki Damjanich János Múzeum igazgatója koordinálta a jászok életét, történetét, kultúráját kutató neves szakemberek tanácskozását. Előadóként *dr. Selmeczi László* régész, *dr. Újváry Zsuzsanna* történész, *Csorba Béla* temerini néprajzkutató, *Babucs Zoltán* hadtörténész, *Varga Kamill* ofm, *dr. Barna Gábor* néprajzkutató, *Somogyi Győző* grafikus és festő, *Törőcsik István régész,* valamint *dr. Bathó Edit* néprajzkutató osztotta meg gondolatait a szép számú érdeklődővel.

Áder János Köztársasági Elnök írásban üdvözölte a Világtalálkozó résztvevőit, méltatva a jászok ősökre figyelő hűségét. *Kovács Sándornak*, a Megyei Közgyűlés elnökének ünnepélyes megnyitó beszédét köszöntők sora követte. A megjelenteket *Pócs János* országgyűlési képviselő, mint a rendező település polgármestere, valamint *Guszton András,* a vajdasági testvértelepülés, Temerin elöljárója köszöntötte. *Bodnár András*, a jászapátiak által betelepített Kocsér, *dr. Czuczi Mihály* Kunszentmárton polgármestere pedig a kunszentmártoniak üdvözletét tolmácsolta.

Hortiné dr. Bathó Edit, a Jász Múzeum igazgatója átadta Pócs Jánosnak a Jászok Nagykönyvét, amelynek jelképes kinyitásával kezdetét vette a kulturális, művészeti és hagyományőrző csoportok, baráti társaságok három napig tartó bemutatója.

A Világtalálkozó második napja is tartogatott meglepetéseket. Kiváló rendezői ötletnek bizonyult a jászokat érintő főbb történelmi eseményeket a templomkertben megjelenítő életképsorozat. Az ünnepi szentmisét ezúttal is *dr. Ternyák Csaba* egri érsek celebrálta. Emelkedett prédikációjában kiemelte, hogy imádságos emberek a jászok, áthatja életüket az Istennel való kapcsolat. Ez ad erőt nekik ahhoz, hogy kitartóak, fegyelmezettek és hűségesek, kerülve minden túlzást.

Dr. Ternyák Csaba egri érsek megáldja a Szentmise résztvevőit Fotó: Bugyi Gábor

A díszünnepség vendégei Fotó: Bugyi Gábor

A látványos díszünnepség elemei közül kiemelkedett a hatökrös szekér bevonulása, mellyel a jászok és kunok ereklyéit tartalmazó Hármas Kerületi Nagyláda érkezett a helyszínre. A korhű öltözetű gyalogosok és lovasok díszes felvonulását, a Vágó Pál történelmi menetet követően Pócs János megemlékezett a Redemptio emléknappá nyilvánításáról, hangsúlyozva azt, hogy a jászokat soha többé nem lehet szétválasztani.

Kövér László, az Országgyűlés Elnöke a Redemptio emléknappá nyilvánításáról rendelkező országgyűlési határozat díszes példányának átadásával ismerte el a jászok példaértékű összetartozását. A dokumentum a jász ereklyék közé került a Nagyládába.

A Hétszínvirág Táncegyüttes örömtánca ***Fotó: Bognár Mária***

Dr. Dobos László, a Jászok Egyesületének ügyvivője a hagyományoknak megfelelően átadta a Jászságért Díjat, melyet a kuratórium az idén *dr. Barna Gábor* tanszékvezető egyetemi tanárnak ítélt oda a Jászság vallási néprajzkutatása területén kifejtett munkásságáért.

A Szent Korona őre, Smuta Zsolt emeritus nagykunkapitány, Bolla János jászkapitány és Szépe Ferenc emeritus kiskunkapitány Fotó: Bugyi Gábor

Borbás Ferencet ismét jászkapitánynak választották ***Fotó: Bognár Mária***

Bolla János regnáló jászkapitány beszámolóját követően a húsz év alatt kialakult beiktatási ceremónia rendje szerint új jászkapitány, *Borbás Ferenc* került a jászok élére.

A három nap az önfeledt szórakozásról, látványos bemutatókról, ügyességi versenyekről, kulináris élvezetekről és kiállítások minden eddigi találkozót felülmúló gazdagságáról szólt.

A *Csík Zenekar* koncertje, valamint a *Magyar Állami Népi Együttes „Naplegenda"* című előadása a Világtalálkozó kiemelt produkciójaként feledhetetlen kulturális élményt nyújtott.

A zenei kínálatot színesítette a *Jászmagyarok Zenekar* és a *Role együttes* koncertje, valamint *Pitti Katalin* primadonna operett gálája.

A vasárnapi záróünnepségen Pócs János a rendezők és a résztvevők érzését is megfogalmazta amikor így szólt: *„Jó volt három napot együtt lenni. Kár, hogy vége van. A Jász Világtalálkozó teljesítette küldetését."* A Jászok Nagykönyvét ezt követően átadta *Szarvák Imrének,* Jászalsószentgyörgy polgármesterének, s ezzel egy esztendőre a Könyv bezárult, magába zárva a jászok seregszemléjén résztvevők névsorát. Szarvák Imre szeretettel invitálta a jelenlévőket a jövő évi helyszínre, Jászalsószentgyörgyre.

A Világtalálkozó zászlóival bevonuló önkéntesek a zászlók lengetésével, *Sóki Ferenc* pedig a tárogató hangjával búcsúztatta a XX. Jász Világtalálkozót.

Isten áldjon Jászapáti!

Viszontlátásra Jászalsószentgyörgy!

Dr. Körei Nagy Katalin

Képes riport a XX. Jász Világtalálkozóról
Bognár Mária és Bugyi Gábor fotóival

Részlet a történelmi képekből

Dr. Kövér László,
az Országgyűlés elnöke beszédet mond

A Vágó Pál történelmi menet részlete

Czuczi Mihály,
Kunszentmárton polgármestere
köszönti a Világtalálkozó vendégeit

A jászok nagyládájának behozatala

Bolla János jászkapitány
a történelmi menetben

Pócs János Jászapáti polgármestere, kezében a Jászkun Redemptio-t történelmi emléknappá nyilvánító diplomával

Dr. Dobos László, a Jászok Egyesülete ügyvivője bejelenti a Jászságért Díj átadását

Bene Sándor nagykunkapitány

Fábián József jászkun főkapitány köszöntője

Bolla János jászkapitány beszámol a végzett munkájáról

Az új jászkapitány a huszárok kíséretében

Dr. Barna Gábor Jászságért Díjas

„A Jászságért" Alapítvány kuratóriuma 1/2014. sz. döntésével a Jászságért Díjat, s a vele járó 1.000.000 forint elismerést ebben az évben dr. Barna Gábor tanszékvezető egyetemi tanárnak (Budapest – Szeged) ítélte oda, életpályája elismeréseként.

Dr. Barna Gábor 1950-ben született a jászsági gyökerű Kunszentmártonban. Középiskolai tanulmányait helyben végezte, egyetemi diplomát néprajz-latin szakon szerzett 1973-ban Debrecenben, a Kossuth Lajos Tudományegyetemen. 1974 óta egyetemi doktori, 1989 óta a kandidátusi cím birtokosa. 1998-ban habilitált az ELTÉ-n.

Dr. Barna Gábor

Életútja a Szolnok Megyei Damjanich Múzeumból indult. Dolgozott a debreceni egyetem Néprajzi Tanszékén, az MTA Néprajzi Kutatóintézetében, 1993-tól pedig a József Attila Tudományegyetemen. Jelenleg a Szegedi Tudományegyetem Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszékét vezeti.

Egész pályafutása a vallási néprajz kutatásához kötődik, a boldog emlékezetű, tudós Bálint Sándor szellemi örököse. Fő kutatási területei a szokáskutatás, a búcsújárás, a vallási egyesületek története. Foglalkozott szülővárosa, Kunszentmárton újratelepítésével, így a népességet kibocsátó Jászapáti történetével is. Avatott ismerője az éppen száz éve Jászapátin született Demeter István papköltő, festőművész életútjának, munkásságának.

Szakmai felkészültségét mutatják külföldi tanulmányútjai, vendégtanári tevékenysége, megszámlálhatatlan hazai és külföldi tudományos megbízatása. Számos tudományos társaság megbecsült tagja.

Kutatási eredményeit rendszeresen publikálja önálló kötetekben, folyóiratokban, évkönyvekben, szaklapokban. Önálló néprajzi könyvsorozatok elindítója, szerkesztője, fenntartója. Tudományos közleményeinek száma megközelíti az ötszázat. Számos, a Jászkunsággal foglalkozó konferenciát szervezett vagy előadóként vett részt azokon. Közérthető, népszerű stílusa megbecsült, kedvelt előadóvá teszi.

Munkásságát 1994-ben Nagykunságért Díjjal ismerték el.

Tudományszervező tevékenysége révén az általa vezetett tanszék a magyar néprajzi kutatás fellegvárává vált. Iskolateremtő személyiség: egykori tanítványai hazánk számos tudományos, oktatási központjában jelen vannak.

Lételeme a terepmunka. Gyűjtői tevékenysége legendás, egykori adatközlői évtizedek múlva is nagy szeretettel idézik találkozásaikat. Generációkat vezetett be a tudományos kutatás rejtelmeibe, a magyar néplélek kiváló ismerője. Kutatásai helyezték fel a Jászságot a magyar szakrális néprajz térképére.

A díjat július 12-én Jászapátin, a XX. Jász Világtalálkozó díszünnepségén adta át dr. Dobos László, a Jászok Egyesülete ügyvivője dr. Barna Gábornak.

Kitüntetéséhez szívből gratulálunk!

Bolla János jászkapitány beszámolója a 2013-ban végzett munkáról

Az 1995-ös évtől 2012-ig, a 18 év alatt minden jászsági településen megrendezésre került a Jász Világtalálkozó. 1998-tól minden település rendezvényén jászkapitányt is választottak. A kapitányválasztás, az ünnepélyes beiktatás a díszünnepség egyik leglátványosabb ceremóniája.

A Jász Önkormányzatok Szövetsége döntése alapján, a Jászság lakosai egyetértésével 2013-ban Jászberényben, a jászok fővárosában a XIX. Jász Világtalálkozóval egy újabb ciklus kezdődött.

Abba a különlegesen megtisztelő helyzetbe kerültem, hogy mint regnáló jászkapitány, a jászfelsőszentgyörgyiek jóvoltából én zárhattam az első ciklusban megválasztott kapitányok sorát. Ugyanakkor a jászberényiek akaratából és bizalmából Jászberényben elsőként, további egy évre az újabb ciklusban az első regnáló jászkapitánynak újra engem iktattak be. Különösen megtisztelő, felemelő, és jó érzés számomra, hogy most a XX. jubileumi rendezvényre, ide Jászapátira, szülővárosomba, ahol őseim éltek, és e földben is nyugszanak, most én is hazajöttem – ahogy szüleimtől nagyszüleimtől Jásziványban mindig hallottam, ha Jászapátira jöttünk. Hogy itt a jászok nagy közössége, jász testvéreim, „földijeim", jó ismerőseim, régi munkatársaim, barátaim, rokonaim előtt köszönhetek le. Köszönhetem meg mindnyájuk tisztességét és bizalmát, sokszor megnyilvánuló, felém irányuló szeretetét. Köszönöm, hogy erre a megtisztelő – számomra sokat jelentő tisztségre – feladatra méltónak, alkalmasnak találtak, elfogadtak és megerősítettek.

Kapitányi feladataimat a fogadott eskümhöz híven, a kapitányok protokoll szabályzata, a már elfogadott alapszabálya és a lelkiismeretem szerint igyekeztem végezni, kapitánytársaim által már kitaposott ösvényen, az ő segítő támogatásukat is élvezve. Munkámban mindig mellettem volt a feleségem, és éreztem családom megértő, segítő támogatását, melyet e helyről is megköszönök. A feladatok folyamatosan, különböző rendezvényeken, programokon való részvétellel folytatódtak, a korábban kialakított elvek és gyakorlat szerint, mondhatnám a megfelelő kerékvágásban. Így az elmúlt évben is részt vehettünk, legtöbbször feleségemmel együtt, a jász települések számos rendezvényén, melyekről feljegyzést készítettem. A felsorolás nagyon sokáig tartana. Összegzésként csak annyit, hogy az elmúlt évben közel duplája, több mint 200 volt azoknak a rendezvényeknek száma, ahová jászkapitányként meghívást kaptunk, és ahol megjelentünk. Őszintén sajnálom, és igyekeztem előre jelezni, ha csak tehettem, ha a meghívásnak nem tudtunk eleget tenni családi, vagy egyéb elfoglaltság miatt, de legtöbbször a rendezvények időpontjának egybe esése miatt.

Természetesen azért minden jászsági településre most már ismerősként eljutottunk több alkalommal is, viszont Jászberényben sem tudtunk minden meghívást elfogadni.

Különös élményt jelentett a Jászságon kívüli, jász alapítású községek rendezvényein, illetve Lajosmizse várossal alakuló testvérvárosi kapcsolat kialakításában két csoporttal is részt venni. Ismerkedtünk Jászberény két testvérvárosával is. Érdekes volt látni az ő életkörülményeiket és kultúrájukat. Olyankor különösen jó volt jásznak lenni, összehasonlítani a mi általunk őrzött jász hagyományt és kultúrát, melyre minden jász testvérem méltán

lehet büszke. Igyekeztem beilleszkedni a Jászkun Kapitányi Tanács tevékenységébe, részt venni a közös rendezvények szervezésében, minden adódó lehetőséget kihasználni kapitány társaim megismerésére a jó együttműködés érdekében. Ehhez különösen jó alkalmat kínált az elmúlt évben kiemelt közös rendezvényeken való részvétel. Akik ott voltunk, mindannyiunkban maradandó szép élményt hagyott, hogy az országgyűlés karzatáról végig szemléltük a záró szavazást, közösen ünnepeltük a határozat kihirdetését 2014. február 4-én, mikor is dr. Szabó Tamás felső-jászsági képviselő előterjesztését az országgyűlés elfogadta, határozatukkal nemzeti emléknappá nyilvánították május 6-át, a Jászkun Redemptiót (önmegváltást) engedélyező okirat aláírásának napját. A két jászsági országgyűlési képviselő kezdeményezésére, mintegy 40 fős delegáció utazhatott fel az országgyűlésre. Köszönjük ezt a jászok és kunok nevében, és azt is, hogy ebben a megtiszteltetésben részünk lehetett.

A Jászkun Redemptió emléknapját, (az aláírás 269. évfordulóját) Jászberényben a hajdani Hármas Kerület székhelyén együtt ünnepeltük jászok és kunok, egy jól szervezett, igényes és felemelő rendezvényen, mellyel hagyományt kívántunk teremteni. Itt került először átadásra a hajdani kerületekből egy-egy személy részére, – az illetékes kapitányok döntése alapján - a Jászkunság hagyományőrzésért Díj, Győrffy Sándor szobrászművész alkotása, amelyet Fábián József jászkun főkapitány adott át a díjazottaknak. A díszünnepséget közös koszorúzás és gálaműsor követte.

A megemlékezések sorozata ezzel nem zárult le. Május 9-én ünnepélyes megyegyűléssel a szolnoki megyeházán volt hagyományteremtő megemlékezés, ahová a megye polgármesterei mellett a jász- és kunkapitányok és kapitánynék is meghívást kaptak. Ünnepi köszöntőt Kovács Sándor, a megyei közgyűlés elnöke, pohárköszöntőt dr. Fazekas Sándor, a Kunszövetség elnöke, vidékfejlesztési miniszter mondott. A Magyar Himnusz mellett elhangzott a Jász Himnusz és a Kun Miatyánk is. A történelmi zászlók és a kapitányok bevonulását követően a Jászság Népi Együttes és a Nagykun Táncegyüttes színvonalas műsorában gyönyörködhettünk.

A XXV. hagyományos Jász bált ebben az évben Jászfényszaru városa rendezte. Az emlékezetes, sikeres, szép rendezvényen a Jászságból és a két Kunságból is szép számmal érkeztek vendégek. A tavaszi Jászkun Kapitányi Tanács ülésének is Jászfényszaru adott otthont.

Az elmúlt évben is több jótékonysági rendezvény védnöke, díszvendége, és több hagyományőrző rendezvény közreműködője lehettem. Voltam óvodások, iskolások, nyugdíjasok rendezvényén, és sok más egyéb rendezvényen is. Megtapasztaltam a gyermekek, a fiatalok érdeklődését, és így még inkább értelmét, eredményét látom a közös törekvéseinknek. Kiemelt rendezvény volt regnálásom alatt Jászfényszaru várossá válásának 20. évfordulója, a 2013. augusztus 19-i nagy rendezvény, ahol a megszépült városközpontot bemutatták, és a második honalapító, IV. Béla szobrát is felavatták. Jászapátin augusztus 20-án Szent István és Boldog Gizella szobor kompozíciója került felavatásra. 2014. május 31-én Lehel vezér lovas szobrát avatták fel Jászberény főterén, ahol a díszvendég Áder János köztársasági elnök volt.

Városaink, községeink megszépültek, illetve szépülnek. Településeink lakói, és vezetői igénylik, hogy szebb, élhetőbb lakókörnyezetünk legyen. Ennek érdekében igyekeznek az adódó pályázati lehetőségeket is egyre inkább kihasználni. Az eredményekről rendszeres tájékoztatást kapunk az írott és elektronikus sajtóból. Örülünk annak, hogy javult az utak állapota, a belvíz és szennyvíz hálózat kiépítése. A 31-es főközlekedési útvonal felújítása most átmeneti boszszúságot okoz, de befejezésével az egész Jászság megközelítése, elérhetősége összehasonlíthatatlanul kedvezőbb és biztonságosabb lesz.

Ebben az időszakban több társadalmi, igazgatási változtatás, átszervezés, személyi változás is történt, amihez igazodva igyekeztem a kapcsolatfelvételt, a kapcsolattartást igazítani. Elég csak a legutóbbi tankerületi változásokra, vagy az országgyűlési választókörzet megváltozására utalnom. Megjegyzem, hogy a választókerülethez újonnan került Tiszasüly már tartozott az Alsó-jászsági járásba, Újszász pedig jászok által telepített szálláshely volt. Csak már a Redemptiót megelőzően saját akaratukból elszakadtak a jászok, kunok közösségétől, noha az utóbbi években volt mindkét irányból közeledés.

Az elmúlt évben eljutottam a Nagykunságba és Kiskunságba is néhány alkalommal. Részt vettünk a Hármas kerületi aratóversenyen tavaly Kiskunfélegyházán, ebben az évben pedig Kunhegyesen, a Jászságból 4 arató csapattal. A következő évben Jászapáti várja a Hármas Kerület arató csapatait. Két alkalommal fogadtunk a Nagykunságból induló túra lovasokat, ami ugyancsak kölcsönösen erősítette a barátságot, és szép élmény marad.

Elvittük a jász települések maroknyi földmintáit május 2-án a Kunszálláson állított ún. Kunbaba dombjára. Hadd osszam meg egy különös élményem önökkel ezzel kapcsolatban. A település gazdag helytörténeti gyűjteményében egy régi térképen megtaláltam a velük határos Kömpöc- és Matkó puszták határneveit. Szüleimtől, nagyszüleimtől, később más forrásokból is tudom, hogy az apátiak Hevesivány pusztát, a mai Jásziványt ezekért a pusztákért cserélték el. Egyébként a környék, a határ meglepően hasonló a Jászsághoz, csak itt még több az élő, működő tanya.

Örülök, hogy szülőfalumban Jásziványon elősegíthettük a népdalkör megalakulását, és annak, hogy szeretnek együtt énekelni, hogy fiatalok is vannak közöttük, és hogy ezen a rendezvényen, először ilyen nagy közönség előtt bemutatkozhatnak.

Büszke vagyok arra, hogy Jásziványon is van már egy kis faluház és helytörténeti gyűjtemény. Öröm volt látni a lakosság pozitív hozzáállását. Köszönöm a Polgármester úr elkötelezett, lokálpatrióta munkáját és minden közreműködőnek, akik ebben részt vesznek sok sikert kívánok.

Örülök, hogy a Jászapáti Világtalálkozó elő rendezvényén, Mátraverebély-Szentkúton – ahol emléktáblát is avattunk - átadhattam a jászkapitányok „Hit és hagyomány" díját, melyet a későbbiekben a rendező településeknek és kapitány társaimnak is javasolok.

Végezetül ez alkalomból is szeretnék gratulálni a jászsági (Jász-Nagykun-Szolnok megyei 2-es választókörzet) választott képviselőjének, Pócs Jánosnak, Jászapáti város jelenlegi polgármesterének és a város lakosságának e nagyszerű rendezvényhez. További munkájukhoz sok sikert, erőt, egészséget kívánok, és jó, hasznos, gyümölcsöző együttműködést a jászok hagyományőrző, civil közösségeivel.

Kívánom, hogy éljenek tovább a jász hagyományok, őrizzük, ápoljuk a jászok és kunok közös történelme, sorsközössége gyümölcsét - a jászok és kunok barátságát.

Kívánok kedves mindannyiuknak nagyon jó egészséget, személyes életükben békességet, boldogságot, a találkozó további programjaihoz tartalmas időtöltést.

Éljenek a jászok, éljenek a kunok, éljenek a magyarok!

Bolla János jászkapitány

(A beszámoló elhangzott 2014. július 12-én, Jászapátin a XX. Jász Világtalálkozó díszünnepségén.)

Jászszentlászló 140 éves

2014. május 1-jén nagyon szép – és egy község életében meghatározó jelentőségű – évfordulóhoz érkeztünk. Meghívtuk négy jászsági alapító településünket, ahonnét kulturális csoportokkal érkeztek a küldöttségek.

A jubileumi ünnepséghez kapcsolódott a *Civil Kulturális Nap* programja is, amely immáron a hatodik alkalommal került megrendezésre. Művészeti csoportjaikkal érkezett a négy alapító település: Jászfelsőszentgyörgy, Jászdózsa,

A jászszentlászlói önkormányzati testület ***Fotó: B. T. N.***

A jász polgármesterek az ünnepi ülésen ***Fotó: B. T. N.***

Jubileumi megemlékezésünket ünnepi képviselő-testületi ülés nyitotta meg, ahol jelen volt Jászjákóhalma küldöttsége *Lékó Béláné* nyugalmazott alpolgármester, Jászdózsa küldöttsége *dr. Szerencsés István* polgármester, Jászfelsőszentgyörgy küldöttsége *Zelenai Tiborné* polgármester, valamint Jásztelek küldöttsége *Tóth Nóra* polgármester vezetésével. A Képviselő-testület nevében *Nagy András* polgármester megerősítette azt a szándéknyilatkozatot, amely szerint a négy alapító település, valamint Jászszentlászló a jövőben is erősíti, ápolja a települések közötti baráti kötelékét. Ezt követően a Jász emléktáblák megkoszorúzása mellett leleplezték a négy alapító település Szent László domborművét, melyet az emlékoszlopra helyeztek el. Itt *dr. Nahimi Péter* történész átfogó beszédében a jász kultúrát elevenítette fel helyi csoportok közreműködésével.

Jászjákóhalma és Jásztelek küldöttsége is. A vendégek között volt *Fodor István Ferenc* és *Papp József* Jákóhalma és Szentlászló nyugalmazott polgármestere, akik 1991-ben elsőként léptek kapcsolatra testületeikkel együtt.

A külföldi testvértelepülések is képviseltették magukat Jászszentlászló e fontos eseményén, így itt volt Tóthfalu (Szerbia), Gyergyószárhegy (Románia) és Eggolsheim (Németország) települések küldöttsége is.

Elmondhatjuk, hogy emlékeink felelevenítése, kulturális kapcsolataink megerősítése, bővítése erősen meghatározza községünk lakóinak múltunkhoz, gyökereinkhez való erős kötődését, valamint bízunk abban, hogy az ide érkező vendégeink is tovább munkálkodnak ezen folyamatok megerősítésében.

Bakodiné Tábori Nóra

Tőgyel a Mátra

Most, hogy Kertész Róbert régész barátom ismét a Bakterszögben kémleli a föld mélyét, de egyben az égboltozatot: nekem köszönhető. Történt pedig, hogy őkelme másfél évtizeddel ezelőtt a berényi határon a Makkos-erdőnél ásott, amikor felhívtam a figyelmét, hogy tartsátok szemmel, ha tőgyel a Mátra, mert könnyen eláztok! Kuncogtak egyet, aztán egész addig nem vették komolyan a dolgot, míg az egyik alkalommal kacsává nem áztak. Mert mi is történt? Semmi nem történik ok nélkül. Amikor a tehén tőgyel, akkor a szoptatásra készül, de ha a Mátra tőgyel, akkor a hegyre felsikló felszálló légáramlás sokkal előbb gomolyfelhőket – cumulusokat – hoz létre, mint a sík vidéken. Aztán, ha elég nagy a felhajtó erő: kialakul a zivatar, s mivel a légáramlat felénk általában északi, északnyugati – nagy az esélye, hogy fölénk sodródik az ott kialakult zivatar. Így aztán ma már nemcsak a talaj mélyére koncentrálnak a Jászságban kutató régészek, hanem szemmel tartják az öreg Mátrát is.

Régen persze nem kellett magyarázni az idős embereknek az ilyesmit, benne voltak a természetben, és akkor is ismerték ezeket a jelenségeket, ha nem tudták, hogy az a felhő cumulonimbus, amiből kitör a zivatar. Azt viszont tudták, hogy ha valamerre kovácsüllő alakú felhő van, ott zivatar van. Azt is tudta nagyanyám, hogy a stratocumulusból nem lehet komoly eső, mely a hidegfrontkor látható az égen. Bármilyen sötét volt és félelmetes, csak legyintett rá, hogy „szé'fejhő", azaz abból eső nem lesz, csak szél.

Voltak persze egy adott területre jellemző megfigyelések – mint a tőgyel a Mátra is. Jákóhalmán – miután 1909-ben megépült a dósai vasút is, szemmel – azaz füllel – tartották a két vonat füttyét. *„Ha Biriny felől fütyül a vonat, akkor esső lesz, ha Dósa felől, akkor hideg!"* Meteorológiailag könnyen magyarázható: nyugat felől az óceáni levegő esőt hoz, keletről meg azt a bizonyos múltkor emlegetett szelet, mely a kontinens felől a hideget hozza. Ma már nem fütyül a vonat, a megfigyelésre viszont fütyül a mai nemzedék. De a vonatfütty helyett a két harangszó is működik!

„Majd akkó lesz eső, ha a csirínkapu felől gyün!" De hun az a csirinkapu? Valamikor a legelőkön az állatoknak cserényeket építettek, mely csak arra volt jó, hogy a szél ne zavarja őket. *„Tennapi nádból"* egy kör alakú karámszerűség, melynek nem volt teteje: értelemszerűen a bejárata pedig arról volt, amerről legkevésbé jött a vihar: déli, délkeleti irányból. Ha aztán rátört a pusztára a mediterrán ciklon, akkor aztán volt eső. A cserényt meg ugye – lásd: Biriny – csirínnek mondták.

Durbints sógor

Egy néprajzos naplójából
3. rész

Tápió menti gyűjtés (1979–1980)

1979-ben kezdtük meg – *Ikvai Nándor* szervezésében – a Tápió mente falvainak kutatását is. Mendétől Újszászig, mintegy tizenöt települést vizsgáltunk. Nagykátán, a gimnázium kollégiumában volt a főhadiszállásunk, s onnan vittek ki bennünket mikrobusszal a falvakba, de volt, hogy járatos busszal utaztunk. A csapat a következő módon állt fel: Ikvai Nándor, Ikvainé Sándor Ildikó, Kocsis Gyula, Nagy Varga Veronika, Korkes Zsuzsa, Örsi Julianna, Novák László, Ráduly Emil, Szabó László, Bellon Tibor, Tóth Judit, Bereczki Ibolya és én.

Etnikailag és vallásilag is rendkívül sokszínű és izgalmas vidék volt, nagyon jó lehetett gyűjteni. Adatközlőink barátságosak, kedvesek voltak, különösen az idősek, akik igen örültek, hogy végre valaki a fiatal korukról kérdezi őket.

Én ekkor a párválasztás és a házassági szokásokat gyűjtöttem. Tápiószentmártonban lehetőségünk volt egy teljes esküvőt és lakodalmat végig fotózni, dokumentálni, hangfelvételt készíteni. Mivel jól összebarátkoztam a menyasszony szüleivel, megengedték, hogy minden részletet lencsevégre kapjak. Az esküvő a menyasszony falujában volt, a lakodalom pedig Bicskén, a vőlegény falujában. Úgy volt, hogy mi is elmegyünk majd a lakodalmas házhoz, és tovább folytatjuk a fotózást. Örsi Julika meg is beszélte a vőlegény szüleivel dolgot annak rendje s módja szerint. Ment is minden simán, egészen az esküvő végéig, amikor mi is átvonultunk a vendégekkel a lakodalmas házhoz. Természetesen kitartóan fotóztunk mindent, míg egyszer csak elébünk állt a vőlegény édesanyja és közölte velünk, hogy most már ne fotózzunk tovább. Természetesen értettünk a szóból, s megköszönve a szíves vendéglátást, odébb álltunk. Úgy éreztük magunkat, mint akit forró vízzel jól nyakon öntöttek. Valószínűleg nem számítottak ilyen népes csapatra, talán ez lehetett a gond. Hogy mentsük a helyzetet, meghívtam a társaságot hozzánk, Jászberénybe, hiszen csupán 20 km-re voltunk a lakásunktól. A férjem nem győzött csodálkozni váratlan betoppanásunkon.

Indul a csapat gyűjteni: Ikvai Nándor, Ikvainé Sándor Ildikó, Bathó Edit, Ráduly Emil, Bereczki Ibolya, Nagy Varga Vera, Kocsis Gyula Fotó: N. L.

Egy nádtetős verem felmérése Farmoson, 1980 Fotó: B. T.

Egy alkalommal Farmoson gyűjtöttünk, és elhatároztuk, hogy megkeressük a szőlőben Szent Orbán szobrát. Ahogy bandukoltunk a főúton, egyszer csak látjuk ám, hogy valami fekete tömeg hömpölyög felénk a levegőben. Először nem tudtuk, mi lehet, aztán nagyon hamar rádöbbentünk, hogy egy méhraj tart egyenesen felénk. Bevallom, nagyon megijedtünk, és nem nagyon tudtuk mi tévők legyünk. Gyorsan lehúzódtunk az út melletti árokba, így a raj mellettünk repült el, híven követve az anyát. Miután nagy szerencsével megúsztuk a rettentő veszedelmet, folytattuk utunkat a szőlőbe, ahol egy idős bácsi útbaigazítása után meg is találtuk Szent Orbánt, a szőlőskertek védőszentjét sűrű bokrok szorításában. Némiképp kiszabadítottuk a fogságból, hogy fotózható legyen a szobor. Ez a felvétel ma már dokumentum értékű, mert a szobrot azóta már megette az idő vasfoga.

Szent Orbán szobra a farmosi szőlőben, 1980 Fotó: B. E.

Két éven keresztül kutattuk a Tápió mente településeit, s az itt gyűjtött anyagból készült el az a két kötetes monográfia, amely ma is nélkülözhetetlen forrása a vidék népi kultúrájának.

Bathó Edit néprajzkutató

Őseink nyomában jártak

Honismereti pályázat eredményhirdetése Jászberényben

„Élsz egy városban, azt hiszed, ismered. Ó, dehogyis ismered! Ha azt akarod, hogy egy város a tiéd legyen, nyiss be a kapukon, fordulj be az udvarokba, sétálj föl a lépcsőkön, lebbents meg függönyöket az ablakok mögött... Köszöntsd szíves szóval a házak lakóit és hallgasd meg a történetüket. Ha így teszel, tiéd lesz a város, ahol élsz."

A Schäfer Erzsébettől kölcsönzött idézet a jászberényi *Bathó Luca* első helyezést elért pályamunkájának mottója, aki komolyan véve a fentieket, egy helyi méteráru bolt históriája után kutatva idézett fel sok-sok régi emléket.

A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Intézet és a Szent István Egyetem Jászberényi Gyakorló Sport Általános Iskola és Gimnázium ez évben kilencedik alkalommal rendezte meg az *Őseink nyomában* című honismereti versenyt az általános iskolák, illetve a nyolcosztályos gimnáziumok 5-8. évfolyamán tanuló diákok számára. A kezdeményezés népszerűségét jelzi, hogy az eltelt évek során 209 pályamunka érkezett több mint 500 kisdiáktól. A zsűrizett dolgozatok a helyi múzeumokban és helytörténeti gyűjteményekben kerültek elhelyezésre.

Ebben az évben 57 diák 33 pályamunkát készített, és ez alkalommal Heves megyéből is igen sok értékes pályamű érkezett. A honismereti verseny koordinátora *Gálikné Nagy Erzsébet* történelem szaktanácsadó volt, aki évek óta fáradhatatlan lelkesedéssel végzi a szervezést. Munkáját *dr. Zrupkóné Pernyész Lívia* segítette. A zsűri tagjai *Papp Izabella, Pernyész Anita* és *Tóthné Muhari Ildikó* voltak. Első olvasóként ők vehették kézbe a dolgozatokat, ami igazi élményt jelentett számukra.

A pályázók osztályonként egyénileg, illetve csapatban dolgoztak, és igen változatos témák közül választhattak. Sokan vállalkoztak a számukra kedves táj, a szülőfalu, szülőváros, s annak értékei, hagyományai bemutatására. A parádi kisdiákok, *Révész Borbála, Ondrésik Lázár* és *Szedlák Dávid* munkájában például Palócföld értékei, szépségei elevenedtek meg. Több dolgozatban régmúlt idők történelmi eseményei, nagy csaták hősei szerepeltek, míg mások településük jeles szülötteit, híres családjait mutatták be. Megható szeretet jellemezte azokat az írásokat, melyek egy-egy elhívatott pedagógusról, egy különleges tudomány művelőjéről, vagy egy hagyományokat tovább éltető kórusról szóltak. Ilyen volt a jászdózsai *Ludmerszky Kitti* és *Vígh Adrienn* munkája, akik egy sok generáció tagjait oktató, közkedvelt tanítónő, Gulyás Károlyné, Kati néni életútjának bemutatására vállalkoztak. A pályázatok nyomán számos régi munkahely kelt újra életre egykori dolgozók, vezetők emlékei nyomán, de megismerhettünk régi, hagyományos mesterségeket is. Kedves közvetlenségével kiemelkedett a karcagi *Szabó Szilvia* dolgozata, aki saját családjának a fazekassághoz fűződő, generációkon átívelő kötődését fogalmazta meg szép gondolatokkal. Szívszorító olvasmányt jelentett a jászfelsőszentgyörgyi *Ménkű Andrea* munkája, melyben közelmúltunk tragikus eseményéről, a *málenkíj robot* áldozatairól emlékezett meg. A tiszafüredi *Madrász Kitti* pedig második világháborús levelek nyomán idézte fel történelmünk szomorú időszakát. Látványosan mutatták be a diákok szülőhelyük egyháztörténeti emlékeit, s azt is, hogyan élnek tovább a vallási hagyományok napjainkban. Amikor a téma lehetővé tette, a pályázók interjúval színesítették a leírtakat. Közülük is kiemelkedett a tiszafüredi *Csőke Dánielnek* dr. Harka Ákos tudós tanárról készült emberközeli portréja.

A pályázatok többségéből a szorgalmas kutatómunkán túl jól tükröződött az érzelmi kötődés, a választott téma szeretete, ami fontos szempontot jelentett az értékelésnél.

Szabó Szilvia, egy karcagi fazekas dinasztia ifjú tagja

Ménkű Andrea első helyezést kapott

Készül a „Lámpás" című dolgozat Vígh Adrienn és Ludmerszky Kitti Gulyás Károlyné tanítónővel emlékeket idéz

Az ünnepélyes eredményhirdetésre május 23-án került sor a jászberényi főiskola Apponyi termében, ahol ünneplőbe öltözött kisdiákok várták izgalommal az eredményeket. Elkísérték őket a szülők és a felkészítő tanárok is, akik segítették, támogatták munkájukat. A szép díjakat és az ünnepség színvonalas megrendezését szponzorok segítsége tette lehetővé. Bár a pontszámok nyomán különböző helyezések születtek, úgy véljük, ennek a versenynek csak nyertesei voltak. A pályamunkák készítése közben, az emlékek után kutatva, és a régi történeteket hallgatva bizonyára tovább erősödött a diákokban a szülőföld tisztelete és szeretete.

A verseny első három díjazottja kategóriánként

5. osztály egyéni kategória:

I. helyezett:
Szabó Szilvia: A Szabó fazekas műhely Karcagon
Bathó Luca: A rőfös üzlettől a méteráruboltig – Jászberény
II. helyezett: *Kállai Marcell:* Régi karcagi munkahelyek, a téglagyár
III. helyezett: *Csőke Bence:* A tiszafüredi hajógyár története

5. osztály csapat

I. helyezett: *Révész Borbála, Ondrésik Lázár, Szedlák Dávid*: „Szülőföldem szép határa" Palócföld

II. helyezett: *Bodor Vivien, Krizsán Kata Sára:* Lőrinci város egyháztörténeti emlékei

III. helyezett: *Bóna Csenge, Bősze Boglárka, Szikora Dzsenifer:* Mozaikok Hatvan történetéből

6. osztály egyéni:

I. helyezett: *Garancz András:* A Szent-József forrás nyomában

II. helyezett: *Vincze Péter*: A Karcagi Sütőipari Vállalat

6. osztály csapat:

I. helyezett: *Dávid Noémi, Magó Réka*: Egernek két aradi hőse

II. helyezett: *Oláh Cintia, Danyi Szimonetta, Seres Klaudia:* Címer és településtörténet Tarnaörs,

III. helyezett: *Asztalos Ábel, Kocsis Zsombor:* Csaták Heves megyében 1848–1849.

Sikerrel szerepeltek a karcagi diákok

7. osztály egyéni

I. helyezett: *Molnár Amanda:* Földhöz ragadva – Tiszapüspöki, Óballa

A II. és III. helyezés nem került kiadásra.

7. osztály csapat

I. helyezett: *Mile Fruzsina, Ponyokai Viktória:* A Törökszentmiklósi Népdalkör

II. helyezett: *Ludmerszki Kitti, Vígh Adrienn:* „A lámpás" Gulyás Károlyné jászapáti tanítónő pályaképe

III. helyezett: *Farkas Luca, Gergye Bence, Hliva Dénes:* A sport szerepe Verpeléten – olimpikonjaink

8. osztály egyéni

I. helyezett:

Ménkű Andrea: „Hol vannak a férfiak..." A málenkij robotra elhurcolt jászfelsőszentgyörgyiek emlékére *Madarász Kitti:* „Várj, ha nem is jön levél"

Csőke Dániel: Dr. Harka Ákos tanár – kutató

II. helyezett: *Kovács Ágnes:* Az állattartás kultúrája régen és ma Karcagon

III. helyezett: *Fehér Balázs:* Az elmúlt esztendő egyházi ünnepei Tiszafüreden

8. osztály csapat:

I. helyezett: *Dakó Cintia, Székely Loretta, Versényi Adrienn:* Egyháztörténeti emlékek Jászdózsán

II. helyezett: *Gillányi Dorottya, Jurányi Anna:* Verpelét gazdasági élete – múlt és jelen

III. helyezett: *Bordás Dorina, Forgács Dorka:* Székely Mihály életműve

Papp Izabella levéltáros

Emlékezés a Nagy Háborúra

A Jászalsószentgyörgyi Helytörténeti és Hagyományőrző Egyesület a templomkertben az I. világháborús emlékműnél emlékezett meg a háború kitörésének centenáriumán 2014. július 28-án a szentgyörgyi hősi halott katonákra.

Emlékezés Fotó: Marton Rita

Istók János szobrászművész alkotását 1926. május 16-án avatták fel. Az akkori képviselő-testület 120 mázsa búzát ajánlott fel az emlékmű elkészítésére, amely a 158 hősi halott nevét is megörökíti és hűen kifejezi a vesztes háború fájdalmát a fegyverére támaszkodó búsuló katona alakjával. Ez az emlékmű kőbe vésett fájdalom, hiszen számos szentgyörgyi családnak mélységes gyászt jelentett, mert arra emlékeztette őket, hogy akit szerettek a háború kegyetlensége elragadta tőlük. Ezeknek a családoknak nem volt lehetőségük szeretteik temetésén jelen lenni, ezért ennél a szobornál tudtak emlékezni rájuk, tudták az idegen földben nyugvó katonákat elsiratni.

A Helytörténeti Egyesület tagjai a hősi emlékmű előtt Fotó: Marton Rita

Mi kései utódok a Himnusz eléneklésével, koszorúzással, kegyelettel emlékeztünk Szentgyörgy hős fiaira.

Lukácsi László
helytörténeti kutató

Egy alattyáni emléktábla története

1997 nyarán, az akkori Képviselő Testület úgy döntött, hogy öt év szünet után újra megnyitja a Művelődési Ház ajtaját a kulturált szórakozásra vágyó lakosok részére. Az intézmény kulturális szervezőjeként kezdtem akkor dolgozni a Művelődési Házban. Nem volt egyszerű feladat ennyi idő után újra idecsalogatni az embereket egy-egy rendezvényre. Azon dolgoztam, hogy minél több klubbot alakítsunk más-más érdeklődési körű emberek részére.

Akkor még élt Gecse Árpád, a „Jászság festője", akit otthonában kerestem fel. Segítséget kértem az Alattyáni Helytörténeti Kör megalakításához. Nagyon örült a kezdeményezésnek és azt mondta, hogy bár az ő egészségi állapota (akkor volt 97 éves!) sajnos már nem engedi, hogy részt vegyen a klubfoglalkozásokon, de megtiszteltetésnek venné, ha az ő nevét viselné a Helytörténeti Kör. Ennek én nagyon örültem, sőt mi vettük megtiszteltetésnek, hogy felajánlotta. Ennek feltételeként kérte, keressem meg Borsányi Istvánt, vállalja el ennek a csoportnak a vezetését.

Úgy is tettem: még aznap elmentem Pista bácsihoz, akinek elmeséltem ezt a kezdeményezési ötletemet. Ő ennek nagyon örült és megtiszteltetésnek tartotta a felkérést. Már másnap megkeresett a Művelődési Házban, és megkezdtük a tagok toborzását.

Így alakult meg 1998 nyarán az Alattyáni Gecse Árpád Helytörténeti Kör hét fő alapító taggal. A tagság egyöntetűen Borsányi Istvánt választotta vezetőnek. Ettől a naptól elkezdődött a munka.

Ennek a klubnak nem a havi rendszerességgel történő foglalkozás volt a lényege, hanem a nap mint nap folyamatosan végzett feltáró és gyűjtő munka.

Borsányi István 15 éven keresztül szorgalmasan, nagy kitartással, önzetlenül, a faluja és munkája iránt nagy-nagy szeretettel végezte ezt a feladatot. A hosszú évek során összegyűjtött anyagból 2008-ban egy önálló épületben megnyitottuk a helytörténeti emlékházat a látogató közönség számára. A nyitvatartási időn felül is bármikor bárki szólt, Borsányi István mindig készen állt minden látogató fogadására és a tárlat bemutatására. Szívügye volt Alattyán község helytörténete.

Az emléktábla leleplezése

Sajnos 2013 tavaszán megbetegedett, de még ekkor is azon aggódott, mi lesz a helytörténeti gyűjtemény anyagával. 2013 június elején bejött hozzám a Művelődési Házba, visszahozta a könyvtárból kölcsönzött könyveket és megkérdezte, ráérek-e, van-e időm egy kicsit vele beszélgetni. Természetesen bármikor jött is, szívesen fogadtam. Érdeklődtem egészségügyi állapotáról és biztattam, hogy meg fog gyógyulni. Pista bácsi elterelte a szót és azon aggódott, mi lesz a gyűjtemény sorsa, ha Ő már nem lesz, ki fogja átvenni a Helytörténeti Kör vezetését. Hiába volt a sok-sok biztatásom gyógyulásával kapcsolatban, már tudta, érezte, nagy a baj. Ekkor megkérdeztem tőle, kit szeretne utódául, ha bekövetkezik az elkerülhetetlen. Azt mondta, teljes szívvel Szabó Bernadettnek adná át a stafétabotot, mert az utóbbi pár évben nagyon sokat dolgoztak együtt, és úgy vélte, hogy Bettinek is hasonlóan szívügye a Helytörténeti Kör. Akkor megígértem, ha eltávozik közülünk, megkeresem Szabó Bernadettet. Ennek ellenére mindig biztattam, hogy meg kell gyógyulni, erősnek kell lenni, és olyan kitartónak, mint amilyen a munkájában volt. De Ő mindig visszakanyarodott és aggodalmaskodott; kért, ne hagyjam széthullani ezt a gyűjteményt. Elmondtam neki, nehéz lesz olyan precíz és pontos munkát végezni bárkinek is, aki a helyébe lép, de mindent megteszünk azért, hogy a több évtizedes gyűjtői munka egyben maradjon, illetve bővüljön. El is mondtam neki, ez a munka, amit Ő végzett, emléktáblát érdemel. Ekkor felállt a fotelból, lehajtotta fejét, vállamra tette a kezét, és könnyes szemmel azt kérdezte:

– *Ezt komolyan gondoltad?*

Az én szememből is kicsordult a könny és csak ennyit válaszoltam:

– *Komolyan. Én ezt megígérem.*

– *Azt megköszönném.*

De arra kért, míg be nem következik az a nap, ne szóljak erről senkinek. Így is tettem.

Sajnos nem sokáig kellett a titkot tartanom, mert 2013 októberében Pista bácsi jobb létre szenderült. Ekkor ígéretemhez híven felkerestem a családot és elmondtam, mit szeretnék. Természetesen a család örömmel fogadta a kezdeményezést.

Dalmadi Tiborné polgármesteraszszonynak is elmeséltem a történteket, aki gondolkodás nélkül felajánlotta, az önkormányzat elkészítteti az emléktáblát. A tábla elkészült, és 2014. június 7-én, pontosan egy évre az említett beszélgetés után, a pünkösdi falunapon került felavatásra.

Pista bácsi, ígéretemet teljesítettem, ezt a táblát nem kell megköszönni. Megérdemelted.

Nyugodj békében!

Simon Józsefné,
az alattyáni Művelődési Ház és
Könyvtár művelődésszervezője

Az érték – ha nem szenzáció

Immár több mint egy évtizede dolgozom a szolnoki Damjanich János Múzeumban. Még csak múzeumi gyakornokként kóstolgattam bele a munkába, amikor az 1990-es évek végén először hallottam a történeti és néprajzi gyűjtőpályázatokról. Szabó László tanár úr és Gulyás Éva otthonukba invitáltak bennünket Sári Zsolttal (akinél a gyakorlatot töltöttem), mondván, megfelelő időt kell szánni a pályázati megbeszélésre. Náluk derült ki számomra, mit is jelent ez a megbeszélés. Abban az évben is 25-30 pályamunka érkezett be a pályázati felhívásra, voltak felnőttek és ifjúságiak, egyéniek és csoportosak. Tanár úrék akkorra már összegyűjtötték a pályázatok bírálatait is, ugyanis beérkezésük után – ismerve kollégáik szakmai érdeklődését – kiosztották azokat megyebeli néprajzkutatók között véleményezésre. Jóllehet, a pályamunkákon a szerzők nem tüntették fel az adataikat, hanem külön borítékban csatolták azokat a jeligével ellátott munkákhoz, feltűnt, hogy sok esetben Tanár úr is, Éva is már a témából, esetleg a kézírásból tudták, ki a szerző – és soha nem tévedtek. Valamennyi véleményt elolvasták, amelyek közül néhányat persze ők maguk írtak, még egyszer átlapozták a pályamunkákat, majd megpróbálták rangsorba állítani azokat. Itt már beláttam, hogy ez valóban időigényes munka, mert míg az egyik pályázat terjedelmével, másik stílusával, a harmadik eredeti témájával tűnt ki. Sok-sok kompromisszummal végül megszületett az eredményjegyzék. Ám az igazi küzdelem – amit akkor én még nem láttam – csak ezután kezdődött. Ha több első, második, harmadik díjat is megítéltek, nem volt elég a díjazásra a költségvetésből egyébként is nehezen kiszorított összeg. Újabb forrásokat kellett keresni, ami rengeteg telefonálással, győzködéssel, érveléssel, mondhatnánk úgy is: kilincseléssel járt. (Ma már látom, ez nemigen szerepelt az MTA doktora Szabó László munkaköri leírásában.) Mire a pénzjutalmak beszerzésével is végeztek, az én gyakorlati időm lejárt. Éppen indultam volna vissza Debrecenbe, mikor Tanár úr betelefonált a múzeum portásának, hogy tartson vissza, ne engedjen elmenni, mert egy gyakornoknak az eredményhirdetést is látnia kell, a pályázatok kezelése a múzeumi munkának legalább olyan fontos része, mint a leltározás. Egy szombat délelőttre esett az eredményhirdetés, és valóban csodát láttam. Szinte az összes megyebeli néprajzkutató bejött, megjelent az összes pályázó – és majdnem mindenki mindenkit ismert. Akkor már látszott, hogy a gyűjtőpályázatoknak Szolnokon és a megyében milyen nagy múltjuk van. Megismerkedtem az akkor már évek óta rendszeresen pályázókkal, az évtizedek óta honismereti szakkört vezető dr. Dienes Erzsébet tanárnővel, kicsit beleláttam, miben tud egy múzeumi munkatárs egyegy pályázó segítségére lenni. Ennek az első tapasztalatszerzésnek azóta is nagy hasznát látom, mert a néprajzi gyűjtőpályázatok – ellentétben sok más megyével és az országos pályázattal – itt soha nem szakadtak meg. Itt is mindig önkéntes munka volt az ezzel járó szervezés, a pályamunkák bírálata, de ahogy Tanár Úréknak, úgy nekünk is: a kilincselés is. A szolnoki pályamunkákat – míg volt országos forduló – mindig két példányban kértük, mert az egyiket automatikusan továbbküldtük az országos fordulóra. Sok száz megyebeli pályamunka gyarapítja azóta a Néprajzi Múzeum Etnológiai Adattárát. (Idén erre már nem került sor, mert a Tradíció pályázat – amely az egykori országos pályázatok újraélesztése – egyénileg tartja a kapcsolatot a pályázókkal.)

Az 1960-as évek óta létező gyűjtőpályázatunknak idén nincs különösebb évfordulója, ám az, hogy milyen jelentősége van, ilyenkor, mikor írásban is közzétesszük az eredményeket, mindig eszembe jut. Pályázóink sokszor több évtizedes munkájáról, kollégáink ugyancsak sokéves önzetlen munkájáról a megyén kívül nemigen tud senki. Természetesen ez semmit nem változtat azon szándékunkon, hogy ezt a munkát ezután is folytatjuk. Ezúton is köszönjük támogatóinknak: a Damjanich János Múzeum Baráti Körének, a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Honismereti Egyesületnek, a Traditio Humana Alapítványnak, a Verseghy Ferenc Megyei Könyvtárnak, a Magyar Nemzeti Levéltár Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltárának és állandó segítőnknek, a Jász Múzeumért Alapítványnak, hogy pályázóink munkáját erejükhöz mérten segítik!

2014-ben felhívásunkra 8 pályamunka érkezett be, kettő ifjúsági, hat pedig felnőtt kategóriában. Pályázóink munkáját még egyszer, ezúton is köszönjük!

Felnőtt kategória

Koncz Árpád (Törökszentmiklós): Emlékezeteim – Bíráló: Benedek Csaba

Kientzl Imre (Edelény): Emlékeim a 31-es úttal. Bíráló: Benedek Csaba

3. díj: Horváth Péter Honismereti Szakkör (Jászjákóhalma)

Jászjákóhalmi korcsma trilógia III. – Bíráló: Benedek Csaba

2. díj: Katona Katalin (Jászberény)

A világháború emlékjelei. Bíráló: Gecse Annabella

1. díj: két pályamunka:

Debreceni Lászlóné Laskai Magdolna (Túrkeve)

Megtalált a vessző – Bíráló: Gecse Annabella

Debreceni Lászlóné Laskai Magdolna (Túrkeve)

A kunszívűvé vált asszony – Bíráló: Gecse Annabella

Ifjúsági kategória

Váradi Annamária (Kunhegyes): Öltözködési szokások a XIX-XX. században Kunhegyesen.

Bíráló: Gecse Annabella

1. díj: Szekeres Anna (Jászárokszállás, Szolnoki Szolgáltatási Szakközép- és Szakiskola

VPKözg. Egészségügyi és Idegenforgalmi Két Tanítási nyelvű Tagintézménye, dr. Dienes Erzsébet szakkörében): Három nemzedék. Bíráló: Benedek Csaba

Dr. Gecse Annabella
néprajzkutató

A 2013–2014. évi megyei helytörténeti pályázat eredményei

A helytörténeti pályázatra nyolc egyéni pályázó kilenc dolgozata nyert elbírálást, valamint érkezett egy-egy munka szakköri, illetve ifjúsági kategóriában is.

Szakköri kategória:

Jászalsószentgyörgyi Helytörténeti Kör (Lukácsi László). A zsidóság emlékezete Jászalsószentgyörgyön

Ifjúsági egyéni kategória:

Bogdán Boglárka: Az 1938-as Szent István-év eseményei Szolnokon

Felnőtt egyéni kategória:

I. díj Móra Ibolya: családom története az 1950-es években

II. díj Varga Mihály: Tanyasi ablakzsiráf

III. díj Molnár Zoltán: Egy török utazó Szolnokon – Evila Cselebi három napja, és ami mögötte van

Könyvjutalomban részesültek:

Hajnal Imre: A tiszaörsi óvoda története

Hajnal Imre: Kócspuszta

Fodor István Ferenc: A jászsági tanyasi iskolák hűlt helye

Oláh Lajosné: Kolosyak Kunhegyesen

Az ünnepélyes eredményhirdetésre és díjkiosztásra június 14-én került sor Szolnokon a Damjanich János Múzeumban.

A X. jubileumi Jászkun Hármas Kerületi aratóverseny Kunhegyesen

Visszatértünk a kezdetekhez! 2005. július második szombatján került megrendezésre a Jászkun Hármas Kerületek első hagyományőrző kézi aratóversenye.

Nagyon emlékezetes számomra az első aratóverseny, hiszen 2005. június 24-én volt Jánoshidán a XI. Jász Világtalálkozó, ahol engem iktattak be a jászok kapitányának.

Mint regnáló jászkapitánynak nekem kellett megszervezni a jászsági aratócsapatokat. A környező településeken akkor még nem volt bemutató jelleggel sem hagyományos aratás, nem hogy aratóverseny lett volna. Amit tudtam, az annyi volt, hogy Jászapátin évente rendeznek aratónapot, ahol a hagyományőrzők bemutatják a kézi aratást.

Megkeresésemre ők azt válaszolták, hogy nem tudnak jönni Kunhegyesre, mert azon a napon lesz náluk az aratónap. Mit tudtam tenni, – itt Jánoshidán kerestem olyan embereket, akik még ismerték a kézi aratás fortélyait. A Jászság így mégis csak képviseletet szerzett a Hármas Kerületek aratóversenyén. Köszönet az id. Tóth István vezette első aratócsapatunknak.

Kaszafenés ***Fotó: Bathó Edit***

Kaszálás rávágással ***Fotó: Bathó Edit***

Kunhegyesen állapodtunk meg, mint – „alapító atyák" –, *Simai János* nagykunkapitány, *Barta László* nagykunkapitány, *Ván Jenő* kiskunkapitány, és én, *Zámbori János* jászkapitány abban, hogy megpróbáljuk hagyománnyá tenni a Jászkun Hármas Kerületek kézi aratóversenyét úgy, hogy évente más kerület rendezi meg.

Marokszedés ***Fotó: Bathó Edit***

Mivel dönteni kellett a sorrendről is, a sorsolás úgy hozta, hogy a Nagykunság után a Jászság, és utána a Kiskunság lesz a soros rendező. A Jászságban először Jánoshida, a Kiskunságban pedig Kiskunfélegyháza – Halesz rendezte az aratóversenyt.

Ez volt hát az indulás, és a hagyományteremtés elképzelése valósággá vált, hiszen ebben az évben, 2014-ben már a tizedik hármas kerületi aratóversenyen voltunk, ismét Kunhegyesen.

Az évek során mindig több és több aratócsapat vett részt a versenyen mind a három kerületből.

Az aratóversenyek programjai is bővültek. Kiegészült a verseny a hagyományos étkek elkészítésének versenyével – főzőversennyel, valamint az egyes hagyományőrző egyesületek ének, sport, lovas bemutatóival. Ezekkel is színesítve az egész napos programot.

Búzakötél készítése ***Fotó: Bathó Edit***

Ez év július 5-én Kunhegyes várta a kézi aratóversenyre a csapatokat. A művelődési házban terített asztallal, aratópálinkával, és reggelivel fogadták a résztvevőket. A regisztráció során minden csapat sorszámot húzott melyik számú parcellát kell majd aratnia. A hagyományoknak megfelelően lovas fogatok szállították az aratókat a verseny színhelyére. Az aratás megkezdése előtt az aratókat a helyi polgármester *Szabó András*, és a versenyt jelenlétével megtisztelő *dr. Fazekas Sándor* vidékfejlesztési miniszter is köszöntötte. A református tiszteletes áldást mondott a magvetők, és a betakarítók munkájára, valamint az új kenyérnek való búzatermésre. *Simai János* kunkapitány ismertette a verseny pontozási rendjét, és ezután elkezdődött a Jászkun Hármas Kerületek X. kézi aratóversenye. Huszonegy csapat nevezett a versenyre: Kunhegyesről 4, Kunmadarasról 2, Kuszentmártonból 1, Karcagról 1, Kiskunfélegyházáról 5, Jászberényből 1, Jászboldogházáról 1, Jászapátiból 1, Jászalsószentgyörgyről 1, és Jánoshidáról 1 csapat. A határon túlról, a Délvidékről Zentáról és Felsőhegyről 3 csapat érkezett. Minden csapatnak 100 m^2 területet kellett learatni, kévébe kötni, és keresztbe rakni. A csapatok négy főből álltak, a kaszás, a marokszedő, a kévekötő, és a keresztrakóból. A zsűribe a jász-, nagykun-, kiskun- kapitányokat kérte fel a rendezőség. A kapitányok a kiadott bírálati lapokon a megadott szempontok alapján pontozták a csapatokat, és így alakult ki a végső sorrend. A pontozási szempontok között szerepelt az arató ét-

Aratóreggeli ***Fotó: Bathó Edit***

kek bemutatása, kóstoltatása is. (Az arató pálinkák is zsűrizésre kerültek, amelyet a csapatok igen szívélyesen kínáltak a bíráló kapitányoknak, természetesen nem lekenyerezési szándékkal.) A parcellák végén megterített ételek az egyes tájegységek ételeit is tükrözték, általánosan volt füstölt, és fehér szalonna, vöröshagyma, sült szalonna, aludt tej, pogácsa, herőce, lekvár, sajt. Különleges volt számomra a karcagiak galaburgyija, a jánoshidaiak „rostélyos" kalácsa.

Az aratás igen jó hangulatban történt, amiben nem kis érdemeket szereztek a kunszentmártoni zenészek, és a csapat kísérői, akik szebbnél szebb nótákkal tették hangulatossá a versenyt. Az aratás végeztével visszatértünk a művelődési házba, ahol a csapatok elfogyasztották az ebéd előtti, étvágygerjesztő pálinkát, majd a finom ebédet, és meghallgatták a különböző kultúrműsorokat, köztük pl. a jánoshidai asszonykórus népdalait is. Mindkét zsűri ezalatt végezte munkáját, hogy eldöntse, kik lesznek a helyezett csapatok az arató és főzőverseny csapatai közül. A főzőverseny zsűrijében részt vettek *dr. Bartha Júlia*, és *Hortiné dr. Bathó Edit* muzeológusok, valamint *Bolla Jánosné* jászkapitányné is. Először a főzőverseny eredményét hirdette ki a zsűri, és adta át az okleveleket, díjakat a nyerteseknek, és különdíjasoknak. A főzőversenyen öt csapat (Karcag, Jászapáti, Kiskunlacháza, Jászboldogháza és Kunhegyes) mutatta be főzőtudományát. A zsűri úgy ítélte meg, hogy minden csapat kitett magáért. Az ételek sorában kiütéssel győzött a birkapörkölt, mivel a karcagi, a jászapáti és a kiskunlacházi csapat is ezzel indult. Így aztán mind a zsűri, mind pedig a vendégek megismerhették az adott tájegységre jellemző készítési módszereket, és ízvilágot. Ugyancsak kitűnően sikerült a karcagiak galaburgyija, a jászboldogháziak levese, és a kunhegyesiek marhapörköltje. A zsűri úgy döntött, hogy nem alakít ki helyezéseket, hanem különdíjakkal jutalmazza az étkeket.

A második helyezett jászalsószentgyörgyi csapat ***Fotó: Kántor Judit***

Ezután az aratóverseny eredményhirdetése következett, Simai János kapitány úr a rendező jogán magához ragadta a mikrofont, és mint profi műsorvezető humorral fűszerezett értékelések közepette szólította a díjazottakat a színpadra.

Az első helyezett az „*Együtt csináljuk*" nevű kunhegyesi csapat lett. Második helyezést értek el a *jászalsószentgyörgyi Hagyományőrzők*, harmadik helyezett lett a *kiskunfélegyházi "Haleszi kislányok*" csapata. A többi részvevő aratócsapat is kapott különböző díjakat, a versenyt támogató szponzorok, a jelen lévő nagykun-, kiskun-, és jászkapitányok felajánlásai által. Különdíjakat hozott Fazekas Sándor miniszter úr a legjobb kaszás – *Botos István*, a legjobb marokszedő – *Kiss Jánosné,* a legjobb kévekötő – *Szántó Imréné,* a legjobb keresztrakó – *Mezei Sándor* számára. *Fábián József* jászkun főkapitány, az általa is aláírt okleveleket személyesen adta át a díjazottaknak. Kedves, immár hagyományos színfoltja volt a verseny lezárásának amint a jászboldogházai aratócsapat küldöttségéből *Orczi Imréné, Veronka* köszöntötte a házigazdákat, hogy „jó gazdái voltak az aratást vállalóknak", és reméli, meg vannak elégedve munkánkkal és a jövőben is „felfogadják" az aratókat az aratásra.

Záró eseményként, – a rendező Kunhegyes átadta a „Vándor gamót" Jászapáti küldöttségének. 2015-ben a Jászság, ezen belül is Jászapáti rendezi meg a Jászkun Hármas Kerületek aratóversenyét, melyre a jövő évi rendezők szeretettel várják az arató csapatokat.

Zámbori János
emeritus jászkapitány

Hetven éve jelent meg Gyenge Péter: Andris – Egy parasztfiú regénye

Ajánlás és előfizetési felhívás

A kötetet Budapesten adták ki, de szerzője és a regény tartalma Jászfényszaruhoz kapcsolódik. Mai ismereteim szerint 1945 előtt Jászfényszaruhoz köthető kiadvány kettő jelent meg.

Az első 1892-ben Szűcs Mihály tollából Életleírása és több utazásai és kalandjainak gyűjteménye címmel, melynek hasonmás díszkiadását a FÉBE 1996. augusztus 20-án jelentette meg. A 650 példányban kiadott könyv öt év alatt elfogyott. A második Gyenge Péter: ANDRIS egy parasztfiú regényét hetven éve, 1944 májusában adták ki.

A Fényszaruiak Baráti Egyesülete és az általa alapított Jászfényszaruért Alapítvány az elmúlt 20 évben tíz könyvet, egy újságot adott ki, és további két helyi kiadvány megjelenését támogatta. A FÉBE 2014 évben újabb két könyvet jelentet meg.

A hetvenedik évforduló kapcsán – többek ajánlása alapján – előfizetők támogatásával kiadjuk az ANDRIS című kisregényt. A szerző Gyenge Péter, Gyenge Sándor és Kovács Anna szülők gyermekeként Jászfényszarun 1913. február 22-én látta meg a napvilágot, és 63 évesen Budapesten hunyt el.

A könyvet 1944 májusában a Dobó Könyvkiadó, Budapest, Dobó József felelős kiadó adta ki. A nyomdai munkák Klein Sándor nyomdájában – Budapest, VI. Lovag utca 14. – készültek. A könyv XXI. fejezetből áll, 151 oldalon.

A következőkben **prof. Dr. Dobák Miklós,** a Budapesti Corvinus Egyetem Vezetéstudományi Intézet intézetigazgató egyetemi tanárának, Jászfényszaru díszpolgárának összefoglalójával ajánljuk a könyvet a leendő olvasók figyelmébe:

„Gyenge Péter nagy valószínűség szerint a regény főszereplője (Andris) vagy egy hozzá hasonló paraszt fiú. Gyenge Péter „Andris" - egy parasztfiú története - korrajz és helyrajz egy időben, a kornak és a helynek megfelelő szépirodalmi betétekkel. Korrajz olyan értelemben, hogy az I. és II. világháború közötti felkapaszkodó parasztság, illetve a keveseknek megadatott egyéni karrier (a kis cselédből „csizmás képviselő") szemszögéből bemutatja a Trianon utáni Horthy korszak ma már sokszor nehezen érthető világát.

Helyrajzi munka is olyan értelemben Gyenge Péter kisregénye, hogy abban olyan Jászfényszaruhoz, a Jászsághoz köthető szociológiai, geográfiai hivatkozások vannak (még akkor is, ha esetleg egy-egy személy képzeletbeli szereplő), amelyek napjainkban, az utódok számára kézzelfogható kötődést teremtenek az elődökhöz.

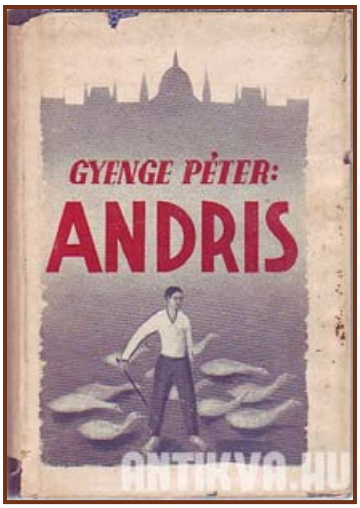

A regény a fentiekkel együtt sem csak egy dokumentarista mű, mert a kor és a körülmények láttatása egy ritka karriert megélt parasztfiú szemszögén keresztül történik. A történetekben szépirodalmi elemek, képzetek, asszociációk egyaránt jelen vannak. Talán Tamási Áronnak, a társadalom törvényeivel összeütköző székely diák történetéből megszületett regény trilógia („Ábel a rengetegben", „Ábel az országban", „Ábel Amerikában") ihlette meg Gyenge Pétert a könyv megírásakor. Ezt biztosan nem tudhatjuk, de a munka a kor- és helytörténeti értékein túl napjaink számára is üzenetet hordoz – amint Tamási Áronnál is – mindazok számára, akik, s akiknek elődjei ,együtt szívták a falu keserű földszagát és akácainak édeskés illatát."

Ézsiás László amatőr költő és több országos díjjal elismert versmondó, Budapesten élő elszármazott fényszarui a következőket írja: Bátran merem ajánlani minden jászfényszaruinak, minden jásznak, akár fiatal, akár idősebb, hogy viszszanézzen a 20. század első felébe. Olyan nevek vannak benne melyek ma is élnek, mint például: Gulyás-tó, Krizsán-tó, vagy éppen a Boros-tó, melyhez legközelebb lakott Gyenge Péter, na és persze a mi családunk is; nekem ugye anyai ágon a Czeglédiek. És ott van a könyvben a szegénység, mely Andrisnak igazságtalan és szeretne ellene valamit tenni. És benne van szépen leírva az Isten-hit, s gyönyörűen kifejezve a természet szépsége. Például, mindjárt a könyv elején így: *„Tavasz volt, verőfényes tavasz. A fák szinte versenyeztek egymással, hogy minél előbb kibontsák gyenge levelüket. Minden virág duzzadt, felpattintotta kemény bimbóját. Mindegyik Istent kereste virágarcával, aki új életre hívta szirmaikat."*

Aki egy picit szeret olvasni, nem bánja meg, ha előfizet a könyvre!

A Fényszaruiak Baráti Egyesülete augusztus és szeptember hónapokban a regény megjelentetésének támogatására adományokat és előfizetőket gyűjt. A könyv előfizetési ára *(egy doboz cigaretta ára)* ***hatszáz forint.***

Az adományokat a Fényszaruiak Baráti Egyesülete 69500149-10382075 számlájára lehet átutalni vagy a helyi pénzintézetnél befizetni. Gyűjtőívek Jászfényszarun a városi könyvtárban, Jász-takarékszövetkezeti kirendeltségen, valamint Jászberényben, a Jász Múzeumban találhatóak. A kiadványra ezeken a helyeken lehet előfizetni. A könyv várható megjelenése október második fele.

Tóth Tibor, a FÉBE elnöke

LAPZÁRTA

Rendszeres és alkalmi szerzőink figyelmébe ajánljuk, hogy a következő lapszámunk 2014 október végén jelenik meg.

A kéziratokat és a fotókat elsősorban CD-n és e-mailen legkésőbb 2014. szeptember 30-ig kérjük eljuttatni a szerkesztőségbe.

* * *

Lapunk az Emberi Erőforrások Minisztériuma NEA-E-14-0103 sz. pályázata, valamint számos magánszemély, intézmény és közösség támogatásával jelenik meg.

Nemzeti Együttműködési Alap

REDEMPTIO

A jász és kun települések honismereti lapja

Megjelenik kéthavonta
Kiadja a Jász Múzeumért Alapítvány
Felelős szerkesztő: Hortiné dr. Bathó Edit
A szerkesztőbizottság tagjai:
Bugyi Gábor, Farkas Kristóf Vince,
Kókai Magdolna
Előkészítési munkák: Bugyi Gábor
A kiadó és a szerkesztőség címe:
5100 Jászberény, Táncsics M. u. 5.
Tel./fax: 57/502-610
E-mail: jaszmuzeum@gmail.com
www.jaszmuzeum.hu
ISSN 1218-9553
Nyomdai előkészítés: ARTANDER Kft.
Nyomda: Signal-Print Kft. Jászberény
www.artander.hu – www.nyomdasz.hu